

ANKARA SIKİYÖNETİM KOMUTANLIĞI
3 NOLU ASKERİ MAHKEME BAŞKANLIĞINA

Askeri Savcılığın, ilk iddianamesindeki görüşleri ve suçlamaları temel alınarak hazırladığı esas hakkındaki mütalâasına karşı; biz aşağıda imzaları bulunan, Merkez Yürütme Kurulu Üyeleri, Hüsamettin Güven, Osman Sakalsız, Bekir Yenigün, Yavuz Ünal ve Can Açıkgöz savunma olarak:

- 1- Sayın Behice Boran'ın savunmasına katıldığımızı,
- 2- Esas hakkındaki mütalâada, ilk iddianameye dayanıldığı için, iddianameye karşı verdiğimiz sorgu ifadelerinin, bu savunmamızın bir parçası olduğunu,
- 3- Dava ile ilgili hukuki savunmanın da vekillerimiz tarafından yapılacağını bildiririz.

Ayrıca şuna da inanıyoruz ki, Anayasa, mevcut hukuk ilkeleri ve meri kanunların işleyebildiği asgari demokratik bir ortamda, Türkiye İşçi Partisi'nin ve onun yöneticileri olarak bizlerin yargılanması ve hele hele mahkûm edilmesi olanaksızdır.

Bu yüzden, Askeri Savcılığın yaptığı gayri hukuki suçlamaları, Türkiye'deki sınıf mücadelesi gerçeğini unutmadan, sermayeci sınıfların çıkarlarını korumak ve ekonomik ve politik hakimiyetlerinin devamını sağlamak için, özel olarak işçi sınıfına, genel olarak bütün emekçi sınıflara, anti-emperyalist ve anti-faşist güçlere karşı girilen baskı ve terör politikasının bir parçası olarak görüyoruz.

Ve bu yüzden, bu davanın açılmasını ve yürütülmesini, Türkiye'deki sınıf mücadelesinin bir biçimi, bir uğraşı olarak değerlendiriyoruz.

İddianamenin ve esas hakkındaki mütalâanın yapısının; açıkca sermayeci sınıfların sözcülüğü ve savunuculuğunun yapıldığı gerici ve anti-demokratik görüşlerin, bütün hukuki esasların dışına çıkılarak yapılan suçlamaların ortaya koyduğu gerçek şudur: Burada, 1820 yıllarında başlayan, 1845, 1872, 1908, 1919, 1925 ve 1946 yıllarında yüzeye çıkan ve bu uzun sürede derinden akan bir nehir gibi gelişen Türkiye İşçi Sınıfı hareketinin 1961'de vardığı merhale olan Türkiye İşçi Partisi'nin şahsında, Türkiye İşçi sınıfının yarım asrı aşan politik hareketi yargılandığı ve mahkûm edilmek istenmektedir.

Esasında, bütün yüzeysel görüntülerin derinine inildiğinde, 1970 lerin heyecan verici, çarpıcı olaylarının altında yatan ve gün geçtikçe daha açık olarak anlaşılacak ve anlaşılmakta olan gerçek odur ki; 1970 lerde sermayeci sınıfların, kapitalizmin gelmiş olduğu noktadaki buhranını geçiştirebilmek ve kapitalist sömürülerini daha da artırabilmek için, kendisine en büyük engel ve tehlike gördüğü hareket, işçi sınıfının politik hareketidir.

Bir taraftan küçük burjuva kaynaklı eylemler, diğer taraftan bizzat emperyalizmin ve sermayeci sınıfların provokasyonları ile yaratılan 1970 ler ortamında, sermayeci sınıfların gözlediği ve fırsatını yakalamak istedikleri, işçi sınıfı hareketinin bastırılmasıdır.

Çünkü, burjuvazinin işçi sınıfı üzerindeki fabrika içi baskılarına gereken cevap, son on yılda 1 milyona yakın işçinin katıldığı 800'e yakın işçi hareketiyle, 200 bine yakın işçinin yaptığı grevlerle, işgallerle, Zonguldak'da, Alpagut'ta, Bossa'da, Singer'de, Kavel'de, Profilo'da, Sungur-lar'da, Demir Döküm'de ve daha bir çok yerde kendisine verilmiştir.

Çünkü, burjuvazi tarafından, işçi sınıfının sendika seçme özgürlüğüne ve diğer demokratik haklarına, faşist tedbirlerle, Anayasa dışı kanunlarla kasteden girişimlere gereken cevap, 15-16 Haziran'da verilmiştir.

Çünkü, bir yandan; sermayeci sınıflar tarafından varlığının kabulüne bile tahammül edilemeyen, üzerlerinde Anayasa dışı baskı, terör ve asimilasyon politikalarının uygulanageldiği, demokratik hak ve özgürlüklerden mahrum Kürt halkının; diğer yandan, kapitalizmin sömürü kaskacında ezilen diğer emekçi sınıf ve tabakaların haklı mücadeleleri, işçi sınıfının politik hareketinin bayrağı altında toplanmaktadır.

Ve nihayet, sermayeci sınıflar şunu da anlamışlardır ki, faşist bas-kı ve tedörlerine, azgın kapitalist sömürülerine gereken cevap, yine, başta işçi sınıfı olmak üzere tüm anti-faşist ve demokratik güçler tarafından verilecektir.

İşte bu davada yapılan suçlamalar, sermayeci sınıfların buralara da-yanan tarihi ve hayati korkusunun bir ifadesidir.

Bu korku ve bu korkunun getirdiği gözü dönmürlük, sermayeci sınıfları, kendi hukuk düzenine, kendi demokrasisine ihanete kadar vardırmıştır.

On yıl süre ile, işçi ve emekçi sınıflardan yana sosyalizme açık 1961 Anayasa'sının demokratik ortamında çalışmış, Meclislere girmiş, Anaya-sa'nın tastamam uygulanmasını istemiş, bütün anti-demokratik yasa ve girişim-lere karşı çıkmış, Anayasa Mahkemesinde bir çok Anayasa dışı kanunun iptalini sağlamış, kısaca, ülkenin demokrasi hayatında, o demokrasinin en başta gelen savunucusu olarak yer almış bir partinin, on yıl sonra, o güne kadar en ufak bir suç unsuru görülmeyen tüzük ve programı ve bunlara dayanan faaliyetleri bir anda suç ve bu suçun delilleri sayarak onu ve onun yöneticilerini yargıla-maya kalkışmak ve bu yetmiyormuş gibi, böyle her şeyi açık, legal bir partiye illegal damgasını vurmak, sermayeci sınıfların kendi hukuk düzenini çiğnemesi, onu ayaklar altına almasıdır.

12 Mart öncesi yapılmak istenenler ve 12 Mart sonrası yapılanlar: 1961 Anayasa'sının demokratik özünü boşaltan ve demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan Anayasa değişikliğinin yapılması ve hatta da yapılmak istenmesi,

fikir ve basın özgürlüklerinin kesin bir baskı ve kontrol altına alınması, dernek kurma ve faaliyette bulunma hakkının fiilen yok edilmesi, özel amaçla mahkemeler kurulmaya çalışılması ve bunların hepsinin üstünde, işçi sınıfının politik örgütünün kapatılması, ekonomik örgütlerinin sindirilmesi ve sermayeci sınıfların baskı ve terör politikası alabildiğine uygulanırken, işçi sınıfı düşüncesinin yargılanmaya kalkışılması, açıkça, sermayeci sınıfların, anti-demokratik olan gerçek yüzlerini açığa vurmaları, yani, oluşturulmasında işçi sınıfının bu uğurdaki çetin mücadelesinin de rol oynadığı kendi demokrasilerine ihanetidir.

İşçi sınıfının bağımsız siyasi hareketinin yasaklandığı, bütün ileriler zindanlara atıldığı, işçi sınıfına ve tüm demokratik güçlere kanlı bir terör uygulandığı, fikir özgürlüğünün olmadığı, ırkçılığın, gericiliğin alabildiğine boy verdiği bir rejime ise, büyük burjuvazinin açık teröre dayanan diktatoryası olan faşizm denilir.

Ve böyle bir ülkenin sosyalistleri bunu da gayet iyi bilirler ki, bu durum, kendilerini, mücadelelerinin haklılığını savunmaktan alıkoyamaz.

Çünkü, bütün gericilerin, tutucuların, sömürücülerin kaçınılmaz kaderi, tarihin daima ileriye dönen çarkları içinde yok olup kaybolmaktır. Bu tarihin her döneminde böyle olduğu gibi, içinde bulunduğumuz kapitalist-emperyalist dönemde de böyle olacaktır ve olmaktadır. Toplumların evrensel geçerli ve zorunlu gelişme kanunlarının bize söylediği, bütün toplumların kaçınılmaz olarak sosyalizme varacağıdır. Bu mutlu, özgür yarımların tek umudu ve yaratıcı gücü ise, tarihen ve fiilen en ilerici sınıf olan işçi sınıfıdır ve onun müttefiki ve destekleyicisi diğer emekçi sınıflardır. İşçi ve emekçi sınıfların bu uğurdaki haklı mücadelesi ise, yasaklarla, cezalarla, her çeşitten baskı ve terör metodları ile ortadan kaldırılamaz ve yok edilemez.

Türkiye İşçi Sınıfının emperyalizme, faşizme ve kapitalizme karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğruna verdiği haklı mücadelesi de bu türlü zor ve baskı metodları ile yok edilemeyecek ve bastırılamıyacaktır.

Emperyalizm ve sermayeci sınıfların ajan provokatörleri ve uşakları tarafından işlenen; Vedat Demircioğlu ile başlayıp, Kozlu, Gamak, Aliaga, Gıslaved, Kanlı Pazar ve 15-16 Haziran'la yaygınlaşan ve Amasya İl Başkanımız Şerafettin Atalay'ın hunharca kurşunlanarak öldürülmesi ile devam eden, faili meçhul cinayetler serisi içinde şehit edilen, ilerici gençler, devrimci işçiler ve yiğit Partili arkadaşlarımız ise, emperyalizm ve faşizme karşı, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm uğruna mücadelede bayraklaşan isimler olarak yerlerini almışlardır.

Ve şüda lı kimelidir ki, Türkiye'de de, bütün gerici direnmelele, baskı ve terör rejimlerine rağmen, emperyalizmin ve faşizmin esaret zincirleri kırılacak ve Türkiye'de, halkı mutlu ve özgür yaşayan, bütün anti-demokratik, faşist, baskıcı, sövch-milliyetçi eğilim ve uygulamaların yerle bir edildiği, sömürünün bir daha ortaya çıkmamak üzere yok edildiği, demokratik, bağımsız ve sosyalist bir ülke olacaktır.

Bu bakımdan, ilk iddianameye karşı verdiğimiz sorgu ifadelerinde belirttiğimiz üzere, bilimsel sosyalist bir parti olan Türkiye İşçi Partisi'nin Merkez Yürütme Kurulu üyeleri olarak, böyle bir partinin yöneticisi olmaktan övünç duyuyoruz.

Ve Askeri savcılığın yaptığı suçlamalara delil diye gösterdiği, ama, gerçekte, hiçbir dava konusu olamayacak olan, Partiyi bağlayacak nitelikteki belgelerin altına tekpar imza atmaya hazır olduğumuzu beyan ediyoruz.

HUSAMETTİN GÜVEN

OSMAN SAKALSIZ

BEKİR YENİGÜN

YAVUZ UNAL

CAN AÇIKGÖZ

TÜSTAY
TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

I

Ankara Şehremaneti Komutanlığı
3. Nolu Askeri Mahkeme Başkanlığına
verilen son ve esas hakkındaki
avukatların (hukuki) sair emrileridir.

BİRİNCİ

BÖLÜM

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

DAVANIN GENEL NİTELİĞİ

Bu dava şüphe yok ki, siyasi bir davadır. Davanın siyasi oluşu sadece sanıkların siyasi bir partinin mensupları olmalarından değil, iktidar çevrelerinin, siyasi hasımlarını şu veya bu ölçüde ve şu veya bu süre için siyaset sahnesinden uzaklaştırma gayretinin bir sonucu olduğundandır.

Aslında Türkiye İşçi Partisinin kapatılması yolunda uzun bir süreden beri gayret sarfedilmekteydi. (Bizim bildiğimiz kadar yedi defa Cumhuriyet Başsavcılığına dava açılması yolunda müracaat vaki oldu.)

Bugün sendikalar ve muhtelif meslek teşekkülleri hakkında yürütülen davalar, belli bağlı sanayi illerinde sürdürülen hukuki veya fiili grev yasağı, kitap yasakları, basın davaları, ülkenin düşün hayatının felc uğraması gibi hususlar göz önüne alındığı taktirde, meselenin işçi ve emekçiler ve onlarla kader birliği etmiş aydınların, ilerici, sol, sosyalist hareketin partisi, yan teşekkülleri, basını, kamuoyunun oluşmasında yardımcı ve yararlı olabilecek her hakiki ve tüzel kişinin, hareketinin Anayasaya ve kanunlara uygun olup olmasına bakılmaksızın tümünün yok edilmesi, tarihen bu mümkün olamayacağına göre uzun bir süre tatil edilmesi, ertelenmesi ve buna bağlı olarak hakim sınıflar lehine genel bir "restorasyon" arzudur.

"Anarşik" olaylar diye adlandırılan hareketlerin uygun bahanesi altında asıl gerçekleştirilmek istenen budur.

1970 yılı Türkiye'sinde burjuvazinin gündemindeki acil sorun hızla sanayileşmek ve bu oluşumda imalat sanayiinin payını giderek arttırmak ve elde ettiği ürünleri mümkün olduğu kadar ucuza mal etme durumunda olmaktır. Bunun gerektirdiği maddi birikim ise alışılmış tatlı kârlardan hiç bir suretle vazgeçilmeksizin, iç pazarı daha yoğun sömürme olanağını bulma, ücretleri fiilen dondurma ve halkın buna tevekkülle boyun eğmesini temin etmektir. Bunu sağlamak için de teşekkül eden ilerici kamuoyu ve müesseseleri sebebiyle hakim sermayeci gücün kısmen de olsa örselenmiş bulunan hakimiyet ve nüfuzunu yeniden ve tam ve kesin bir şekilde gerçekleştirmektir.

Durum böyle olunca, yani işçi ve emekçilerin hak aramalarına set çekilmek istenince işçi ve emekçilerin tek siyasi örgütünün birinci hedef olarak ortaya çıkması zaruretti.

Ancak, bunu yapmak isteyenler bakımından sıkıntılı taraf, mevzuatın Anayasal, legal bir sol, sosyalist hareketin suçlu kılınarak tatil edilmesine elverişli olmamasıydı. Mevzuat son zamanlarda yapılan değişikliklere, yeni tefsirlere, ağır zorlamalara rağmen gene de Anayasal bir hareketin suçlu kılınarak tatil edilmesine elverişli değildir. Bu yüzden de bu dava, davayı tahrik edenler açısından zorlamalar ve çeşitli usulsüzlüklerle daha başından hukuken mülül kılınmıştır.

İkinci güçlük, hakim sınıfların belirtilen emellerinin gerçekleşmesinin ancak "faşizm" ile mümkün olması, onların ise bütün dünyanın red ettiği bu ideolojiye resmen ve açıkça sahip çıkamamasıydı. Türlü yollarla bu maskeleymeye çalışılıyor ve bu yüzden de mevzuat durmadan zorlanıyordu.

Burada konunun detaylarına inilecek değildir. Müvekkillerimiz daha iddianamelere Türk Milletinin tek ideolojisi Milliyetçi-Toplumcu görüştür diye resmen yazılmadığı zamanlarda, yaklaşan sürecin iç mantığını yerinde bir şekilde yorumlamışlar, onun için de dosyada mevcut olan ve olmayan bütün demeç, bildiri, rapor gibi resmî beyanlarında konuyu enine boyuna bilimsel olarak incelemiş ve yaklaşan duruma kamunun dikkatini çekmişlerdir.

Hakim sınıfların belirtilen emellerinin gerçekleşmesinin ancak faşizm ile mümkün olabileceğini haber vermişlerdir.

12 Mart Muhtırasından sonra Türkiye İşçi Partisi hakkındaki dava henüz Anayasa Mahkemesinde karara bağlanmadan müvekkillerimizin evlerinin kanunsuz bir şekilde aranaşı, kendilerinin göz altına alınışı, Anayasa Mahkemesi Parti hakkında kapatma kararı verinceye kadar dava açılmayışı ve fakat her vesile ile gizli örgüt kurdukları ve bölücülük yaptıkları propagandasının yapılması, dava henüz sonuçlanmadan demeç ve yayınlarla devamlı mahkûm edilmişiz, anti-komünizm adı altında şiddetli bir "Mc Carthy'izm" fırtınasının estirilmesi, kardeşlerin birbirlerini, nişanlıların birbirlerini ihbara zorlanılışı, muhbir-i sadıklar türetilişi ve resmî adı nasyonal sosyalizm olan bir ideolojinin milliyetçi toplumculuk adı ile iddianamelerde yer alıp onyıldır Anayasa teminatı altında çalışmış bir partinin on yıl önce yayınladığı tüzüğünde birdenbire suç unsurlarının tesbit olunluğu vs.vs... iç mantığı daha önce belirtilen sürecin bir takım görüntülerinden, yansımalarından başka birşeyle açıklanamaz ve her halde bir tesadüfler zincirinden ibaret değildir.

Durumun, huzurunuzdaki bu davanın açılmasına yol açan hareketi yürütenler açısından daha da sıkıntılı ve zor yanı 27 Mayıs Anayasası karşındaki kendi durumlarıdır. Bilindiği gibi anayasalar genellikle hakim sınıf durumunda bulunanlar ve bunların sözcüleri eliyle hazırlanır. Bunun sonucu olarak da hakimiyetlerini hukuk alanında da tahkim etme ve yürütme durumunda olmalarıdır. Bundan dolayı da hakim sınıfların çıkarlarına aykırı ileriye dönük hareketleri Anayasa dışı eylemler olarak ithâm etmesi, koydukları anayasadaki buna bağlı mevzuat sayesinde salt hukuk açısından daha kolay mümkün olur.

Oysa 27 Mayıs Anayasası modern anayasalardan ilham alınarak ve hâkim çevrelerin bunalım atlatılınca kadar kısa bir süre için de olsa, hakimiyetlerinden kısmen fedakârlık ettikleri bir dönemde hazırlanmıştır.

Bu yüzden geleneksel hakim sınıfların özlem ve isteklerini taşımaz. Aksine, toplumun gelişme doğrultusuna paralel önerileri bulunan, ileriye dönük, sosyalizme açık bir anayasadır. Ve bu husus Anayasa Komisyonu sözcüsünün ifadesiyle en kesin şekilde açıklığa kavuşturulmuştur.

Hakim sınıflar 27 Mayıs Anayasası'ndan duydukları memnuniyetsizliği ve ilk fırsatta geriye doğru değiştirme isteklerini hiçbir zaman saklamamışlardır.

Önceleri "hayırda hayır vardır" şeklinde başlayan kampanya, daha sonra seçim beyannamelerinde açıkça değiştirme isteklerinin yer almasına yol açmış, 12 Mart sonrasının ilk başbakanı daha iktidarının ilk günlerinde Anayasamızı "lüks" bulduğunu açıklamaktan kaçınmamız ve nihayet ilk fırsat bu ortamda tecelli etmiştir.

Anayasamız, kendi önerilerinin gösterdiği doğrultunun tersine, geriye doğru değiştirilmiştir.

Belirtilen durum çerçevesinde, yürürlükteki mevzuatın temelini teşkil eden Anayasa ve buna bağlı kanunlar çerçevesinde hâkim sınıfları ve onların eylemlerini gayri meşrulukla hukuk ve kanun dışına taşımakla itham ve buna hukuki dayanak bulmak çok kolaydır ve ancak gerçeğin ifadesi olur, ama gelişen işçi ve emekçi sınıfların Anayasa ile kabul edilmiş haklarına sahip çıkan ve Anayasal haklarını kullanan müvekkillerimizi, gayri meşrulukla itham etmek ve üstelik bunu hukuki bir kılıfa bürüylemek gerçekte imkânsızdır. Huzurunuzdaki davada ise aslında yapılmak istenen budur.

İddianame, imkânsız mümkün kılmanın beyhûde gayreti içindedir. Bundan dolayı da bir mantık yapısından bir bütünlükten yoksun, birbirini tutmayan bir takım mücerret isnatlardan ibaret kalmıştır. Ve bu kim tarafından kaleme alınmış olursa olsun böyle kalmaya başından mahkûmdur.

İDDİANAMENİN HUKUKİ GEÇERLİLİĞİ YOKTUR

1- 353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Kanununa uygun olarak hazırlanmıştır.

353 Sayılı Kanunun 115 nci maddesi "İddianame sanığın kimliğini suç teşkil eden eylemin neden ibaret bulunduğunu ve kanuni unsurları ile delillerini, uygulanması istenen maddelerini ve varsa Hazine zararlarını, duruşmanın hangi askeri mahkemede yapılacağını gösterir." demektedir.

Kanunun bu açık hükmüne aykırı olarak tanzim edilmiş bir iddianame ile müvekkillerimiz hakkında dava ikâme edildi. İddianame sıkıyönetim mahkemelerinde açılan diğer davalarda olduğu gibi 1971 yılı sıkıyönetim devresi modası diyebileceğimiz bir tarzda tanzim edilmiştir.

Başta Türkiye'de Komünist hareketin tarihçesi diye uzunca bir bölüm yer almakta "Türk milletinin kendi felsefesi, dünya görüşü, kendi bilinci ve karakteri" diye tanımlanan milliyetçi toplumcu dünya görüşünün sosyalist dünya görüşünü suçlamak için sarf ettiği çabalarla devam etmektedir. Bu tarzda hazırlanan iddianame:

A- Usul Kanununa aykırıdır.

a- İddianame bu haliyle 353 sayılı kanunun 115. maddesinde tatdat edilen unsurlara yeni bir unsur eklemektedir. Savcılar kanunu tatbik ile görevlidir. Kanun maddelerini tâdil yetkileri yoktur.

b- Sanığın kimliği belli değildir. 353 sayılı kanunun 115. maddesi gereği iddianamede sanığın kimliğinin tayini gerekir. Hakkımızda açılan davada "sanıklar" başlıklı bölümde müvekkillerimizin adı yazılıdır. Fakat iddianame aslında Türkiye İşçi Partisi hükmi şahsiyetini suçlamakta ve onu yargı önüne çıkarmaktadır. İddianamede "Anayasamız açısından" başlığı altında: "Önemli olan husus T.İ.P.'in demokratik yoldan iktidara gelmeden söz etmekten ziyade bütünüyle Marksist olup olmadıklarını beyan etmeleridir. Bütünüyle Marksist olduklarını ifade eden bu teşekkülün iktidara geldiği taktirde Marksizmin mantıkî gereği olan tek parti esasını ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için siyasi iktidarını bu yolda kullanacağı, memleketin demokratik rejimini tahrip ve tahrif edeceği şüphesizdir. "İddianame S. 9, prg. 3, sat. 8)

"TİP adındaki kuruluşun sahte demokratik sosyalizm gevelemeleriyle kanuni mercileri aldatmak gayesini güttüğü açıkça ortadadır." (İddianame, s. 9)

"TİP Tüzüğü açısından" başlığı altındaki bölümde "Önce Parti bir sınıf partisi olduğunu açıkça belirtiyor. Bu yukarıda sayılan Anayasa ilkeleriyle ve TCK'nun 141. maddesinde ifadesini bulan sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıf üzerindeki tahakkümünü yasaklayan hükme aykırıdır." (İd.s.10)

"TİP'in felsefesince oy ile gelip diktatoryayı kurduktan sonra gitmemek bir amaç olduğundan" (İddianame s.10)

"TİP'in kullandığı bilimsel sosyalizm terimi yurdumuzda ceza kanunlarıyla yasak edilen komünizmin adıdır..." (İddianame s. 14)

"TİP büyük üretim araçlarının özel mülkiyet konusu olmasına prensip itibariyle karşıdır, demek suretiyle mülkiyet hakkını topyekün reddetmiştir. Programın yalnız mülkiyet bölümü dahi TİP'in Marksist-Leninist (komünist) görüşü benimsediğini ortaya koymaya yeterlidir." (İddianame s.16)

"Mukayese ve izahların ışığı altında TİP'nin Marksist-Leninist bir parti olduğunu kabul etmemek imkânsızdır." (mütalâa s.5, sat.9)

"Bilimsel sosyalizm (marksizm) eylem kılavuzu olan, program ve tüzüğü bilimsel sosyalist ilkelere dayandıran bir partinin bundan daha açık olarak Marksist-Leninist bir parti olduğunu açıklaması beklenemez. (Mütalâa, s.7)

Örnekler namütenahi arttırılabilir. Bu durumda "sanıklar" başlıklı kısımda müvekkillerimizin adı yazılıdır ama suçlanan TİP'dir. Halbuki siyasi partileri muhakeme yetkisi sadece Anayasa Mahkemesine aittir.

c- Suç teşkil eden eylem, bunun kanuni unsurları ile delilleri belli değildir.

İddianamede, Türkiye İşçi Partisinin tüzük ve programı Milliyetçi-Toplumcu dünya görüşü açısından bir eleştiriye tâbi tutulup, ille de sosyalist dünya görüşünü batırmak gayretiyle bir iddianamede yer almasına cevaz olmıyan "gevelene" şeklinde kelimelere bile yer verip bir takım soyut suçlamalarda bulunmakta, fakat 115. maddenin açıkça emrettiği hususa değinilmemektedir. Müvekkillerimizin 141/1 - 142/1 ile ilgili somut fiil ve hareketlerine yer verilmemekte ve bunların delilleri gösterilmemektedir.

İddianame ve mütalâada sayfalarca Marksizmden, Leninizmden, Maoizmden bahsedilmiş, 1961 Anayasası suçlanmış, bağımsız Türk hakim ve bilirkişileri çekingenlik ve ürkeklik sebebiyle görevlerini yapmamakla suçlanmış fakat müvekkillerimizin hangi fiil ve hareketinin 141/1 yahut 142/1. maddeye girdiğine dair somut bir örnek verilmemiştir.

Türkiye'nin siyasi hayatında on yıl söz sahibi olmuş bir partinin yöneticilerini mahkeme önüne getiren bir iddianamede suç teşkil eden eylemler açık seçik bir bir sayılabilirliydi. Halbuki iddianame baştan sona soyut suçlamalarla dolu. Örneğin "Marks-Lenin-Mao ve diğer komünist liderlerin kitapları en ucuz fiatlarla en ücra dükkânların vitrinlerini doldurdu" deniyor. Sözü edilen kitapların yazarı, çevireni, yayınevi belli, kitaplar da bir suç işleniyorsa kanunlarda sorumlusu da belli. Şu halde bunun müvekkillerimizle ne ilgisi var?

"Fakültelerde, sosyalist ve devrimci dernek toplantılarında, devlet radyosunda sol ve cebri diktatörlüğün gerçek havası ayaklanma olan devrimin övgüsü hoşgörü ile karşılanıyor oldu." deniliyor. Böyle olup olmadığı bir yana müvekkillerimizle ne alâkası var bütün bunların?

"Milli ve sosyal hayatı felce uğramış Türkiye'de bir hükümetin mevcut olup olmadığı sorusu ciddiyetle sorulmuştur."

"...En iptidai devirlerde bile hükümetin görevi milletin emniyeti ve memleketin asayişini sağlamak olduğu halde bir takım maceracılara neden bu kadar müsaade edilip ve ne sebeple meselonin basitleştirilerek millete o şekilde açıklamak lüzumu duyulmuş sebepleri karanlıkta kalmıştır."

Bu cümlelerle suçlanan kimdir? Ve bu türlü suçlama ile bir hukuk devletinde insan yargılanabilir mi? soruları bir yana iddianame bu tutumu ile 353 sayılı kanunun 115. maddesine aykırıdır.

II- İddianame "kanunsuz suç ve ceza olmaz" prensibine aykırıdır.

"Kanunsuz suç olmaz" prensibine bugünün doktrininde verilen mâna şudur: ceza hukukunun esası yalnız kanundur. Bu sebeple "kıyaslara, örf ve âdete, hukukun genel prensiplerine" ceza hukukunda yer verilemez. Liste, "kanunsuz suç olmaz prensibini" suçlunun Magna-Carta'sı diye tarif eder (1)

1789 İnsan ve Vatandaş Hakları Beyannamesi (md.7) ve 1791 Fransız Anayasası (md.8) "kanunsuz suç ve ceza olmaz" kaidelerini ilân etti.

Kanunsuz suç olmaz kaidesine 1935 Alman Nazi Ceza Kanununda yer verilmedi. Kıyas usulü kabul edildi. Esasen Nazi doktrini "hukuka karşı savaş" diye isimlendirilebilir. İlk hedef olarak kanunsuz suç olmaz kaidesi seçilmiştir. Hukukun belirliliği sakıncalı sayılıyordu. (2)

Türk hukuku bu kaideyi eksiksiz kabul etmiştir. TCK'nun birinci maddesi şu hükmü vazetmiştir: "Kanunların sarıh olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilmez. Kanunda yazılı cezalardan başka bir ceza ilâ de kimse cezalandırılmaz."

"Kanunsuz suç ve ceza olmaz" prensibi Türk ceza hukukunda, devletin ve yargıcın karşısında fertlerin (kanu haklarının) teminatıdır. Ve kaidenin, kanunun birinci maddesinde yer alması kaideye verilen önemi gösterir.

1961 Anayasası bu prensibi 33. maddesinde "kanunun sarıh olarak suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez" şeklinde ifade etmiştir.

Kanunsuz suç ve ceza olmaz kaidesi mutlaktır. Ve bu kaide fertlerden ziyade yargıç ve savcılara hitap eder. Yargıcın bulunduğu mahkemenin nev'i ve derecesinin önemi yoktur. Anayasa mahkemesi yargıçları da bu kaideye uymak zorundadır. (Anayasa mad. 145)

Mevzuatımız karşısında yoruma, yorumun lâfzı, fikri, sistematik sosyolojik vasıtalarının hiçbirine yer yoktur. Bettiol'un dediği gibi keyfilik cezada dehşete münfer olur.

Müvekkillerimiz hakkında tanzim edilen iddianamede ise suçta kıyas, yorumdan öteye, hukuk literatüründe yeri olmayan suç yaratma metodunun kullanıldığı görülür. Deniliyor ki: "günlük yazılara, toplantı ve beyanlarıyla Türkiye'nin ancak kendi görüşlerine uygun bilimsel sosyalizmle kalkınabileceği propagandasını yaymak"

Türkiye İşçi Partisinin faaliyeti olarak açıkça yazılan söylenen ve dosyada pek çok örneği mevcut olan faaliyetler. Yani bunlar gizli bir örgütün gizli emirleri, toplantıları değil. Ayrıca yazıların, toplantıların

(1) Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısından TCK, Ankara 1971, s. 72

(2) Scarano (Luigi) Archivio Penale 1946, N. 1-2, S. 53

ortak niteliği de iddianamede "kendi görüşlerine uygun bilimsel sosyalizm-
le Türkiye'nin kalkınabileceğinin propagandasını yaymak" olarak teşhir edil-
miş, Hemen belirtelim ki ne Anayasamız ve ne de ceza kanunlarımız Türkiye'-
nin bilimsel sosyalizm ile kalkınabileceğini iddia etmeyi suç saymıyor.
Böyle bir iddia ile propaganda suçu bile tekevvün edemezken bunu gizli bir
örgütün faaliyeti olarak düşünmek ancak cezada suç yaratma gayreti olarak
nitelendirilebilir.

Türkiye İşçi Partisinin on yıl evvel yapılmış tüzüğünde yer alan
"Herkesi iş-güç sahibi edeceğiz, işsizliğe son vereceğiz, ulusal geliri eme-
ğe göre bölüştüreceğiz, insanın insan tarafından sömürülmesine son verece-
ğiz" şeklindeki sözlerinin suç olduğu iddia ediliyor ve suç olma nedeni bu
sözlerin SSCB Anayasasında mevcut olmasıyla izah ediliyor. Bizim mevzuatı-
mızda yukarıdaki sözleri suç sayan bir tek hüküm yoktur. "Devrimci teori
olmadan devrimci eylem olmaz" sözü Lenin'e aitmiş. Bu sebeple bu sözü söy-
liyen müvekkillerimiz suçlu bulunuyor. Bu sözün Lenin'e ait olup olmadığı
bir yana bizim kanunlarımızda buna veya buna ait sözleri söylemenin suç ola-
cağı yolunda bir hüküm yoktur.

"Komünist bir yönetim hevesinde olduklarını ilân etmekten çekin-
mediler" diye suçlanıyor müvekkillerimiz. Bir kere ceza mevzuatımızda ko-
münist bir yönetim hevesinde olmak diye bir suç yoktur. Ayrıca hem gizli
örgüt kurulduğu iddia ediliyor hem de heveslerini ilân ettikleri iddia olu-
nuyor. Gizli bir örgüt nasıl ilân edecek hevesini? Veya ilân ettiğine göre
artık gizliliği nerede kalacak? "Önemli olan husus TİP'in demokratik yoldan
iktidara gelmeden söz etmekten ziyade bütünü ile Marksist olup olmadıkla-
rını beyan etmeleridir." deniliyor. Suç açısından büyük bir hata yapılıyor.
Bu sefer kanunlarımız bakımından suç olan bir husus önemsiz olarak takdim
ediliyor. TİP'in demokratik yoldan iktidara gelip gelmemesi önemli değil-
miş. Yani ister demokratik yoldan gelinsin, ister cebir unsuru kullanılsın,
yani ihtilâlle gelinsin. İddianamede, bu kadar önemli olan nokta önemsiz
olarak niteleniyor ve Marksist olup olmadıklarını beyan edip etmedikleri
araştırılıyor.

"Bu teşekkülün iktidara geldiği taktirde Marksizmin mantığı ge-
reği olan tek parti esası ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için siyasi
iktidarını bu yolda kullanacağı memleketin demokratik rejimini tahrif ve
tahrip edeceği şüphesizdir." demek için.

Ceza yasalarında "mantığı gereği" diye bir suç yoktur. İddianame
kendi mantığı gereğince bir ihtimaliyet hesabı yapıyor, sadece ne var ki,
hukuk devletinde tanzim edilmiş bir iddianame, bir ihtimale dayanarak insanı
suçlayamaz.

"Bazı savcı ve hâkimlerin ve bilirkişilerin hoşgörüsü ve çekingenliği ile karşılaşarak işi daha ileri götürmek ve son darbeyi vurmak hevesine kapıldılar." Nedir bu son darbe? İddianamede iktidara gelme biçimine önem verilmediğine göre son darbeden maksat nedir? Bu örnekleri daha sayfalar boyu uzatmak kabil. Ancak bu kadarı da iddianamenin, kanunsuz suç olmaz prensibine aykırı olarak hazırlandığını göstermeye yeterlidir. Ne var ki, bir hukuk devletinde hiç bir iddianamede bu metodun yeri olmaması gerekir. Bu sistemin adalet mekanizması içinde yeri olmanası gerekir. Ve eğer politikanın ve adaletin gayelerinden ayrılmalari isteniyorsa, adaletin politikaya, politikanın adaletle karıştırılmaması gerekir.

Ancak, 12 Ağustos 1972 tarihli oturunda müvekkilimiz Turgut Kazan'ın hukuk devleti ilkeleri ile bağdaşmayan bazı yayın ve bildirilerden bahis etmesi üzerine sayın askeri savcının "...eğer Türkiye bir hukuk düzeni içinde olmasaydı bizler bu kürsüden konuşamaz ve sanıklara da bir seneyi mütecaviz müddettenberi savunma hakkı verilmezdi." şeklindeki beyanıyla hukuk devletini sanığın mahkeme önüne çıkarılması şeklinde eksik tanımı karşısında bu nokta üzerinde kısaca durmak zorunluluğunu duyduk. Zira hiç bir zaman bir sanığın sadece mahkeme önüne çıkarılması ile hukuk devletinin varlığı kanıtlanmış olmaz. Unutmamak gerekir ki Mussolini iktidarının faşist İtalyasında da insanlar yargı önüne çıkarıldılar. Hitler'in Nazi Almanyasında da insanlar yargı önüne çıkarıldılar. Ve tarihin geçmiş devirlerinde adı mahkeme olan engizisyon mahkemeleri de insanları sözde yargıladı. Dünya hukukçularının artık kanunların üstünlüğü prensibi ile yetinmeyip hukukun üstünlüğü prensibi için birleşmeye çaba sarfettikleri bir devirde insanların "kanunsuz suç olmaz" prensibine uygun olmayan iddianamelerle suçlanmaları, acele değiştirilerek savunma hakkını kısıtlayan kanunlarla yargılanmaları, mahkeme tarafından mahkûn edilmeden haklarında türlü mekanların beyanda bulunması vs. vs. bütün bunlar hukuk devleti kavramıyla bağdaşmaz. Ve Anayasamıza aykırıdır

III- İddianame tarafsızlık ilkesinden yoksundur.

İddianame belli bir dünya görüşü esas alınarak tanzim edilmiştir. Savcılar, bir suçun meydana çıkması için gerekli tahkikatı yapıp vak'ayı mahkeme önüne getirirler. Savcılar, davacı değil, kamu adına yargılama işlemine katılan devlet görevlisidirler. Görevleri söz konusu suçun meydana çıkması için tarafsız olarak tahkikatı yürütmektir.

Mevcut iddianameler dünya görüşlerinden şu veya ötekini doğru bulup diğerini doğru bulmadığı için değil, fakat şahısların fiillerinde mer'i kanunlara açıkça aykırılık olduğundan ve bu suretle de suç ika edilmiş olduğundan dolayı tanzim edilir. İzafe edilen suç mahkeme safhasında subuta varırsa sanık cezalanır, varmazsa beraat eder. Bu işin mahkeme safhasıdır. Ancak muhakkak olan, bir iddianamenin mer'i kanuna aykırı hareket etmiştir, suç işlemiştir, suçludur deyip mahkemeye sevkettiği kimsenin, suç olan fiilini ve

bunu isbatlayan delilleri açık ve seçik ortaya koyması gerekir. Bunun aksine, bir tarihi gelişimden söz ederek, muayyen bir dünya görüşü esas alınarak bir takım varsayımlara istinat ederek kimse suçlanamaz. Bu nokta bir hukuk devletinin önerdiği asgari şarttır.

Siyasi davalarda, bu hususa bilhassa dikkat etmek gerekir. Zira, "politik davalarda savcıların kendi düşünce ve inançlarına rağmen, siyasi iktidarların tutum ve davranışlarına rağmen tarafsız olabilmeleri ayrıca önem taşır." (1)

Bu yüzdendir ki savcıların siyasi iktidarlar yanında teminatlı olabilmeleri hususu Anayasa Mahkemesi'nin içtihatları arasında yer almıştır.

Bu yüzdendir ki Askeri Hakim ve savcıların atanmalarına mütedair olan 357 sayılı kanunun 16 ve 40 ncı maddeleri üzerinde bir çok hukukçu hemen her davada uzun uzadıya durmuş ve maddelerin Anayasaya aykırı olduğu noktasını uzun uzun tartışmıştır.

Gerçekten de Askeri Hakimlerin bir bakanla, başbakan tarafından atanması yani yargı organının yürütme organı tarafından tayini kuvvetler ayrılığı prensibini zedeler ve Anayasaya aykırıdır.

Anayasa mahkemesi, değil hâkimlerin, Cumhuriyet savcılarının bile bu şekilde atanmalarının Anayasa'ya aykırı olduğunu karara bağlamıştır.

Oysa bilindiği gibi savcılar bağımsız değildirler. Savcıların bağımsız olmadıkları Anayasa Mahkemesinin 22.9.1964 tarih ve 963/140 esas, 1964/62 sayılı kararlarıyla şu şekilde belirtilmiştir: "Anayasanın 7. ve 132. maddelerine göre bağımsızlık hakimler ve mahkemeler içindir...Halbuki; Cumhuriyet savcısı hakim değildir...Adalet Bakanı yürütme organının temsilcisi olarak adalet cihazının işlenmesinin siyasi sorumluluğunu taşımaktadır ve savcıların da görev bakımından yürütme organı ile ilişkileri vardır."

Bu kararlar Cumhuriyet Savcılarının bağımsız olmadıklarını açıklayarak Anayasa Mahkemesi Cumhuriyet Savcılarının bile Adalet Bakanı ile Başbakan tarafından tayin olmalarını Anayasaya aykırı bulmuş ve 18.12.1967 günlü 966/31 esas, 967/45 sayılı kararıyla 45 sayılı kanunun 77. maddesini şu gerekçelerle bozmuştur: "Bir devlet görevlisinin kişiliğine değer verildiğinden dolayı teminat altında bulundurulması söz konusu edilemez. Ona sağlanan herhangi bir teminat ancak ve ancak görevini gereği gibi yerine getirebilmesi içindir. Gerçekten, Anayasa veya kanun koyucunun bir görevliye her hangi bir teminat tanımak istemesi, yalnızca o görevlinin yerine getireceği kamu görevinin yolunda ve düzeninde görülmesi ereğini güder.

Teminatın ereği ise, görevliyi siyasi güç sahiplerinin etkisinden uzak tutabilmektir. O halde, Anayasanın görevlerinin özelliğine göre, savcılar için öngördüğü teminat, onların görevlerini siyasi güç sahiplerinin etkisi altında olmak kaygısına düşmeksizin, belli hukuk kuralları uyarınca yapmalarını sağlayacak bir hukuki durum olacaktır."

(1) Prof. Faruk Eron. Ceza Hukuku.

"Hukuk düzeninde yeterince korunmayan bir görevlinin kendi kaderi üzerinde söz sahibi bulunan kişinin dileklerine aykırı davranmamak eğilimini duyması ve eğilimin onun görevini aksatabilmesi, insan denilen varlığın zayıf yanlarındanandır.

Görevlilerin hepsinin kanun dışı etkilere kapılmaksızın görevlerini yerine getirmeleri kuraldır, ancak görevliler arasında az da olsa, kimi güçsüz kişilerin bulunabileceği ve bunların görevlerinde kanun dışı etkiler altında kalabilecekleri de bir gerçektir: Genellikle hukuk kurallarının ve özellikle teminat sağlayan hükümlerin bu gibi durumları önleyecek nitelikte bulunması bir zorunluluktur."

"Teminat konularında göz önünde tutulacak önemli bir yön, halkın gözünde belli devlet görevlisini siyasi güç sahiplerinin dileklerine karşı korumamış gibi gösteren hükümlere kanunlarda yer verilmesidir. Buna göre yeterince koruyucu tedbirler alınmaksızın kanunlara konulan hükümler, savcılar halkın gözünde siyasi güç sahiplerine karşı teminatsız görevliler olarak gösterir ve bu görünüş onların hukuka uygun işlemlerini bile halkın gözünde kuşku ile karşılanan işlemler durumuna sokar ki, bu dahi, adalet işlerinin görülmesi yolunda halk açısından güven verici sayılamaz ve yurttaşları tedirgin eder, sosyal iç rahatsızlığı verir."

Anayasa Mahkemesi, teminatın tanımı ve amacı üzerindeki bu genel açıklamasından sonra, Cumhuriyet savcılarının bir bakanla başbakan tarafından atanmalarının Anayasaya aykırı bulunduğunu belirtmek için diyor ki:

"İşlemin bakanlığa bağlı yüksek görevlilerden kurulu bir kurulun düşüncesinin alınmış olması ve başbakan ile Cumhurbaşkanınca imzalanmış kararname ile yapılması koşullarına bağlı tutulmasının savcılar için herhangi bir teminat sağlamadığı ve bundan dolayı, Anayasanın 137 nci maddesine aykırı olduğu sonucuna varılmaktadır. Çünkü:

Bakanlık ileri gelenlerinden kurulu topluluğun düşüncesinin alınmış olması, hiçbir şekilde teminat sağlamaz: Çünkü bu kurulda bulunanlar hukuki durumca bakana karşı doğrudan doğruya idari murakabe zinciri içindedirler: Bundan dolayı bu nitelikteki bir kurulun düşüncesi bakan için bağlayıcı bulunsan bile, yine bir teminat sayılamaz. Kaldı ki söz konusu maddeye göre bu kurulun düşüncesi, Bakan için bağlayıcı da değildir. Bu kurul üyelerinin teminatlı olmaları dahi durumu değiştirmez." (1)

Anayasa Mahkemesi 45 sayılı kanunun 77 nci maddesindeki Cumhuriyet savcılarının Adalet Bakanlığıyla Başbakan tarafından atanacakları hakkındaki kanun hükmünü işte bu gerekçelerle Anayasaya aykırı bulup iptal kararı vermiştir.

(1) Resmi Gazete, 18.4.1968 günlü 12878 sayılı. s. 4,5,6.

Anayasaya göre bağımsız bulunmayan Cumhuriyet Savcılarının bile bir bakanla başbakan tarafından atanmalarını Anayasaya aykırı gören Anayasa Mahkemesinin bu kararından zorunlu olarak çıkarılacak sonuç şudur:

Askeri Hakimlerin Milli Savunma Bakanı ile Başbakan tarafından atanacağını bildiren 357 sayılı kanunun 16. maddesindeki hüküm de Anayasaya aykırıdır.

Bu konuda Anayasa Mahkemesinin dikkate değer bir başka kararı da şudur:

Vergiler Temyiz Komisyonu, bir davada uyguladığı kanun hükmünü Anayasaya aykırı görmüş ve kendisinin kazai nitelikte ve kazai usullerle karar vermekte bulunmasından ötürü, idari bir mahkeme olduğu gerekçesiyle kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itirazda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi bu konuda verdiği 27.6.1966 günlü, esas: 66/16, karar: 66/28 sayılı kararında, yürütme organı tarafından atanan kişilerden kurulu bir heyete Mahkeme denemiyeceğini ve böyle bir heyeti teşkil eden kişilerin de Hâkim sayılamayacağını şöyle belirtmiştir:

"Vergiler Temyiz Komisyonu, kazai usullerle karar vermekte ise de bu komisyonun başkan ve üyelerinin atanmaları, hak ve görevleri, emekliye ayrılmaları Anayasa'nın öngördüğü, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olmadığından bu başkan ve üyeler memur statüsüne girmektedirler.

Şu durum karşısında kazai nitelikte ve kazai usullerle karar verseler dahi Anayasa'nın açık hükümleri önünde kurul mensuplarını hâkim ve temsil ettikleri organı mahkeme niteliğinde görmeğe inkân yoktur." (1)

Görülüyor ki, Anayasa Mahkemesi Vergiler Temyiz Komisyonu'nun kazai usullerle ve kazai nitelikte kararlar vermekte olduğunu kabul ettiği halde bu komisyonu mahkeme saymamaktadır. Gerekçe de şudur:

Komisyon başkan ve üyelerinin atanmaları mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş değildir.

Oysa hemen belirtelim ki 5655 sayılı kanunun 1. maddesinde şu hüküm vardır:

"Vergi İtiraz Komisyonu, çalışmalarında müstakildir."

Bu komisyon üyelerinin atanmaları ile askeri mahkeme üyelerinin atanmaları arasında da - Askeri Hakimlerin lehinde- hiçbir fark yoktur. Zira sözü geçen kanunun 28. maddesine göre:

(1) Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi. Sayı: 4, s. 144

12 "Vergiler Tenyiz Komisyonu başkan ve üyelerinin tayin, terfi, nakil, tahvil, re'sen emekliye sevkleri, ayırma meclisinin teklifi üzerine maliye bakanı ve başbakanın müşterek kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile olur.

Askeri Hâkimler de Vergiler Tenyiz Komisyonu başkan ve üyeleri gibi bir bakanla başbakan tarafından atanmış olduklarına göre, Anayasa Mahkemesi'nin Askeri Mahkemeler ve Askeri Hâkimler hakkındaki görüşünün de bu konuda açıklanan görüşe benzer olacağı aşîkârdır. İşte bu yüzdendir ki, Askeri Mahkemelerde bu husus üzerinde fazlaca durulmuştur.

Ayrıca cereyan eden bazı maddi olaylar da bu iddianın haklılığını kanıtlar.

1970 yılında ilân edilen sıkıyönetim sebebiyle kurulan sıkıyönetim mahkemelerinde, duruşma salonundan teybin çıkarılması yolunda oy kullanan bir hakim derhal eski görevine iade edildi.

1971 yılında ilân edilen sıkıyönetim sebebiyle kurulan mahkemelerden İstanbul 1 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi "83'ler davası" adı verilen davanın kararını müteakip lâğvedildi. Davamıza bakan Mahkemenin duruşma hakini sayın Süha Umurhan dava neticelenmeden eski görevine iade edildi. Mahkemeye Hâkim olarak atanan sayın Necati Akagündüz 15.5.1972 tarihli celsede müdafaa'nın bir talebinin reddi hususundaki kararda muhalif oy kullandı. Bilâhare heyet arasında kendisini göremedik.

30.5.1972 ve 6.6.1972 tarihli duruşmalarda vaki tahliye taleplerinin reddi kararlarına muhalif kalan üye hâkim Dz.Kd.Yzb.İ.Gürsel Akbatur heyetten alındı ve yerine Kd.Yzb. Fuat Taylan getirildi .

Saydıklarımız cereyan etmiş olaylardır. Bunlara hiçbir mütalâa ilâvesine lüzum olmadığına kaniyiz. Sadece bu olaylar meselenin Yargı Yetkisi bakımından Adalet kavramı açısından ne kadar önemli olduğunu açıklamaya yeterlidir.

Sanık olan her kişi kendisi hakkında iddianame tanzin etmek yetkisi haiz olan görevlinin ve hele hele kendisini yargılayan mahkemenin her türlü teminatı haiz olduğunu görmeden, mevzuat sanığa bu güveni sağlamadan bir yargıdan söz edilemez. Ve mevzuat değişmedikçe 353 sayılı kanunun 115 nci maddesine rağmen iddianamelerde bugün milliyetçi topluncu görüş, yarın bir başka görüş pekâlâ yer alabilecektir.

ADLİ YARGIDAN ASKERİ YARGIYA GEÇİŞ

Ankara Basın Hazırlık Savcılığı tarafından müvekkillerimiz hakkında açılan tahkikat tamamlanarak 12.3.1971 tarih ve 1971/64 sayılı talepname ile Ankara 2 numaralı Sorgu Hakimliğinde dava açılmıştır.

Dava sorgu hakimliğinde derdesti rüyet iken dosya Cumhuriyet Savcılığının talebi ile Kara Kuvvetleri Komutanlığına gönderilmiş ve oradan da Mahkemenize intikal etmiştir.

"Vergiler Temyiz Komisyonu başkan ve üyelerinin tayin, terfi, nakil, tahvil, re'sen emekliye sevkleri, ayırma meclisinin teklifi üzerine maliye bakanı ve başbakanın müşterek kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile olur.

Askeri Hâkimler de Vergiler Temyiz Komisyonu başkan ve üyeleri gibi bir bakanla başbakan tarafından atanmış olduklarına göre, Anayasa Mahkemesi'nin Askeri Mahkemeler ve Askeri Hâkimler hakkındaki görüşünün de bu konuda açıklanan görüşe benzer olacağı aşîkârdır. İşte bu yüzden ki, Askeri Mahkemelerde bu husus üzerinde fazlaca durulmuştur.

Ayrıca cereyan eden bazı maddi olaylar da bu iddianın haklılığını kanıtlar.

1970 yılında ilân edilen sıkıyönetim sebebiyle kurulan sıkıyönetim mahkemelerinde, duruşma salonundan teybin çıkarılması yolunda oy kullanan bir hakim derhal eski görevine iade edildi.

1971 yılında ilân edilen sıkıyönetim sebebiyle kurulan mahkemelerden İstanbul 1 numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi "83'ler davası" adı verilen davanın kararını müteakip lâğvedildi. Davamıza bakan Mahkemenin duruşma hakini sayın Süha Umurhan dava neticelenmeden eski görevine iade edildi. Mahkemeye Hâkim olarak atanan sayın Necati Akagündüz 15.5.1972 tarihli celsede müdafaa'nın bir talebinin reddi hususundaki kararda muhalif oy kullandı. Bilâhare heyet arasında kendisini göremedik.

30.5.1972 ve 6.6.1972 tarihli duruşmalarda vaki tahliye taleplerinin reddi kararlarına muhalif kalan üye hâkim Dz.Kd.Yzb.İ.Gürsel Akbatur heyetten alındı ve yerine Kd.Yzb. Fuat Taylan getirildi .

Saydıklarımız cereyan etmiş olaylardır. Bunlara hiçbir mütalâa ilâvesine lüzum olmadığına kaniyiz. Sadece bu olaylar meselenin Yargı Yetkisi bakımından Adalet kavramı açısından ne kadar önemli olduğunu açıklamaya yeterlidir.

Sanık olan her kişi kendisi hakkında iddianame tanzim etmek yetkisi haiz olan görevlinin ve hele hele kendisini yargılayan mahkemenin her türlü teminatı haiz olduğunu görmeden, mevzuat sanığa bu güveni sağlamadan bir yargıdan söz edilemez. Ve mevzuat değişmedikçe 353 sayılı kanunun 115 nci maddesine rağmen iddianamelerde bugün milliyetçi topluncu görüş, yarın bir başka görüş pekâlâ yer alabilecektir.

ADLİ YARGIDAN ASKERİ YARGIYA GEÇİŞ

Ankara Basın Hazırlık Savcılığı tarafından müvekkillerimiz hakkında açılan tahkikat tamamlanarak 12.3.1971 tarih ve 1971/64 sayılı talepname ile Ankara 2 numaralı Sorgu Hâkimliğinde dava açılmıştır.

Dava sorgu hâkimliğinde derdesti rüyet iken dosya Cumhuriyet Savcılığının talebi ile Kara Kuvvetleri Komutanlığına gönderilmiş ve oradan da Mahkemenize intikal etmiştir.

13 Dosyanın Mahkemenize intikal tarzı usule aykırıdır. Ve dava halen Ankara Sorgu Hakimliğinde derdesti rüyet bulunmaktadır.

a- Ankara Sorgu Hakimliği "Kaydın kapaması" şeklinde bir karar vererek dosyayı sevk edemez. C.M.U.K. nun 7. maddesine göre hakimnin her zaman re'sen görevsizlik kararı vermeye yetkisi vardır. Görevsizlik kararı verilmeden ve bu karar usulün 33. maddesi gereğince sanıklar ve vekillerine tefhim veya tebliğ edilmeden dosyanın sevkı usule aykırıdır.

b- C.M.U.K. nun 33. maddesi gereğince müvekkillerimize veya biz, vekillerine Ankara 2. Sorgu Hakimliğinden tebliğ edilmiş görevsizlik kararı mevcut olmadığına göre dava halen Ankara 2. Sorgu Hakimliğinde derdesti rüyettir. Bu durumda da davaya mahkemenizce rüyet olunamaz.

c- C.M.U.K. nun 299 ncu maddesine göre tarafların Sorgu Hâkimliği'nin her türlü kararlarına karşı itiraz hakları vardır ve itirazlar tetkikle, verilecek karar taraflara tebliğ olunur. Gıyabınızda verilen "kayıt kapama" kararına haricen muttali olduktan sonra ilgili mahkemeye itiraz ettik. Bu itiraz bir neticeye bağlanıp bize tebliğ de edilmediğine göre dava Ankara Adliyesinin ilgili mahkemesinde derdesti rüyettir.

Şu durumda C.M.U.K. nun 7 nci maddesi gereğince görevsizlik kararı verilmeden aynı yasanın 33 ve 299 ncu maddeleri gereğince tebliğ işlemi yapıp hukuki haklarımızı kullanmaya, inkân verilmeden dosyanın mahkemenize intikâli Usul Kanununa tamamen aykırıdır. Halen Ankara 2. Sorgu Hâkimliğinde derdesti rüyet olan davanın oraya iadesi gerekir.

DAVA MAHKEMENİN GÖREVİ DIŞINDADIR

İddianamede müvekkillerimize atıf olunan fiiller, daha doğrusu iddianamede üzerinde durulan noktalar (zira iddianamede müvekkillerimize atıf olunan bir fiil de yoktur) hepsi sıkıyönetim ilânından evvel vukû bulmuş hadiselerdir. Gerek Büyük Kongre kararları, gerek Partinin hazırladığı bildiriler ve afişler, Partinin tüzük ve programı hepsi, hepsi sıkıyönetim ilânından evvelidir. Şu halde 1402 sayılı kanunun 15. maddesinin davanızda yeri yoktur. Ve sadece 1402 sayılı kanunun 13. maddesi üzerinde durmak gerekmektedir.

1402 sayılı kanunun 13. maddesinde "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olanlarla, Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç, sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılır." denildiğine göre sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş suçlara sıkıyönetim mahkemelerinin bakması istisnai bir haldir. Ve 13. madde bu istisnai halin şartlarını vaz etmektedir. Maddeye göre ancak:

a- Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar,

b- Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde rüyet olunan suçla irtibatı bulunan suçlar sıkıyönetim ilânından evvel veya sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsalar dahi sıkıyönetim mahkemelerinde bakılırlar.

17 Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçların tesbiti için sıkıyönetim ilân sebeplerini tesbit eden Anayasanın 124. maddesine ve Sıkıyönetim Kararnamesine bakmak gereklidir.

Anayasamızın 124. maddesi Sıkıyönetim ilân sebeplerini:

- a) Savaş hali,
- b) Savaş gerektirecek bir durumun başgöstermesi,
- c) Ayaklanma olması,
- d) Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma ol-

duğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması gibi haller olarak tayin etmiştir.

26.4.1971 tarihli ve 7/2302 sayılı Bakanlar Kurulu kararnamesinde

"Memleketinizde uzun süreden beri gözlemlenen çıkarıcı çevrelerin tutumu ile anarşik nitelikteki eylem ve davranışların sadece kamu düzeni ve güvenliği bozucu nitelikte olmayıp aslında ideolojik maksatlarla Devletin temel nizamına, yurt bütünlüğüne, Vatan ve lâik Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyetini aldığını gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması nedeniyle T.C. Anayasası'nın 124. maddesi gereğince..." demek suretiyle sıkıyönetim sebebi açıklanmıştır.

Şu halde sıkıyönetim ilânına sebep olan suçun, Devletin temel nizamına, yurt bütünlüğüne, Vatan ve lâik Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma mahiyetinde olması şarttır.

Anayasalar ve siyasi belgeler incelendiğinde, kuvvetli ve eylemli kalkışma kavramının fiili tecavüz, baş kaldırma, fiili teşebbüs ve ayaklanma kavramları ile aynı anlamda olduğu tesbit edilir. (1)

"Fiili teşebbüs-Eylemli kalkışma" tabirlerindeki "Eylemli" ve "Fiili" terimleri ceza hukuku yönünden incelendiğinde, eylem, belirli bir neticeye yönelik icra hareketini ifade etmektedir. İcra hareketi ise belirli bir sonucu doğurmağa yönelik, bu neticeyi doğurmağa uygun ve elverişli maddi bir fiildir.

Bu açıdan, cezalandırılan hareketin eylem sayılabilmesi, belirli bir suça ait icra hareketi niteliğini taşıyacak, maddi bir fiil olmasını zorunlu kılmaktadır.

Anayasamızın 124. maddesinde kullanılan ifadeye göre (ki bu madde de "ayaklanma olması veya...eylemli bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtilerin meydana çıkması" şeklindedir.) "Ayaklanma" teriminin tamamlanmış maddi bir fiili, "Eylemli kalkışma" teriminin de "Ayaklanmaya teşebbüs" teşkil edecek maddi fiilleri kastedtiğini gösterir. Bu husus hem 1924 Anayasasının ifadesinden, hem de 1961 Anayasasının 124. maddesinin ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. Bu madde sıkıyönetim ilân sebeplerini virgülle birbirinden ayırırken, "Ayaklanma" ve "Eylemli kalkışma" kavramını "Veya" kelimesi ile birbirine bağlamıştır. Bu ifade biçimi, bu iki kavram arasında maddi muhteva açı-

(1) T.C. Anayasası Av. Kâzım Öztürk. T.B.M.M. Kararları M.D. Şefi Cild III. s. 3342-3344

sından bir farklılık görülmediğini, sadece fiilin işleniş yönünden fiilin icra-
sıyla ilgili konular açısından bir farklılığın görüldüğünü ortaya koymaktadır.
Bu açıdan eylemli kalkışma, isyan niteliğinde maddi bir fiille teşebbüs etmek
anlamını taşımaktadır.

Şu halde, sıkıyönetim ilânından evvel işlendiği iddia olunan suçlara
sıkıyönetim mahkemesinin bakabilmesi için:

- Belirli bir kanun hükmündeki tarife uygun bir suçun mevcudiyeti,
- Bu suçun eylemli kalkışma niteliğinde bulunması, yani maddi, icrai
fiili bir nitelik taşıması,
- İcrai-maddi, fiili nitelikteki suçun Vatan ve Cumhuriyete karşı
olması, diğer bir deyişle "fiille çıkma bir ayaklanma teşebbüsünün" varlığı
şarttır.

Müvekkillerimiz ceza kanununun 141-142, 311, 312 maddelerine göre
cezalandırılması talebiyle dava açılmıştır. Sayılan kanun maddelerinde söz ko-
nusu suçların ise maddi ve icrai, kısaca fiille çıkma bir ayaklanma veya ayak-
lanma teşebbüsü ile hiç bir ilgisi olmadığı açıktır.

Müvekkillerimize atıf olunan suçlar, eylemli bir kalkışma niteliğin-
de değildir. Şu halde, bu dava sıkıyönetim mahkemelerinin görev hudutları
haricindedir.

İRTİBAT .

Buradaki "irtibat" hukuki bir terindir. Ve tarifi için usul kanunla-
rına bakmak gerekir.

C.M.U.K. nun 3 ncü maddesi, 353 sayılı kanunun 18 ve 137 nci mad-
deleri irtibat halini düzenler.

C.M.U.K. nun 3 ncü maddesi: "Bir kimse, bir kaç suçla maznun olur
veya bir suçtan her ne sıfatla olursa olsun bir kaç maznun bulunursa irtibat
var sayılır." der.

353 sayılı kanunun 18 nci maddesi ise: "Bağlı suçlar" başlığı al-
tında: "Bir kimse birkaç suçtan sanık olur veya bir suçta ne sıfatla olursa
olsun bir kaç sanık bulunursa bağlilik var sayılır." demek suretiyle C.M.U.K.
nun 3. maddesi paralelinde bir hüküm vaz etmiştir.

353 sayılı kanunun 137 inci maddesi ise: "Askeri mahkeme, bakmakta
olduğu birden çok dava arasında bağlilik görürse.." hükmünü vaz etmiştir. Ve
irtibat konusunda usul kanunlarında başkaca bir hüküm yoktur.

C.M.U.K. nun 3 üncü maddesinin gerekçesinde kanun vazı "bu madde
irtibatı tarif etmektedir. Bu tarife nazaran, iştirak ile suçların içtimal
halinde tam ve kanil irtibatın vücudu şüphesiz ise de irtibat ahvali bunlar-
dan ibaret değildir."e maddeyi maksut bir manada telâkki etmemek icap eder.
Filhakika, evvelki hukumuzda beyan edildiği veçhile, müteaddit şahısların ev-
velce aralarında bilitilâf nuhtelif zaman ve mahallerde ika eyledikleri fiil-
leri bir cürmün gizlenmesi, faillerinin cezasız kalması veya cüründen hasıl
olan menfaatin temini maksadıyla işlenmiş olan fiillerde irtibat mevcuttur."
demek suretiyle irtibat deyiminin mane ve kapsamını açıklamıştır.

Şu halde C.M.U. Kanununun 3 ve 353 sayılı kanunun 18 ve 137 nci maddelerinin mutlak ifadelerine göre:

- Bir kimsenin birden fazla suç işlenmesi hali ile,
- Bir suçun muhtelif şahıslar tarafından işlenmiş olmaları hallerinde irtibat mevcut olduğu gibi, 3 üncü maddenin gerekçesinde açıklandığı gibi,
- Bir cürmün gizlenmesi, faillerinin cezasız kalması veya cürümden hasıl olan menfaatin temini maksadıyla işlenmiş olan suçlarda da irtibat mevcut sayılacaktır.

Kanunlarımızda bunun dışında bir irtibat hali mevcut değildir.

Türk hukuk lûgatında ise: "Bir kimsenin bir kaç suçtan maznun olması (suçların içtimalı) hali ile, müteaddit kimseler tarafından (suça iştirat şartları mevcut olmasa bile) bir suçun işlenmiş olması halinde suçlar arasında irtibat mevcut sayılır." şeklinde bir tarif yer almaktadır.

DOKTRİNDE İRTİBAT HALİ

1- İrtibat hali (bağlantı) objektif ve sübjektif irtibat ve dar manada irtibat, geniş manada irtibat olarak bir ayırıma tabi tutulmakta, mahkeme münasebetinin objeleri arasında bağlandı olduğunda objektif bağlantı, (fiili irtibat) süjeleri bakımından bağlantı olduğunda da sübjektif bağlantı (şahsi irtibat) söz konusudur.

2- Dar ve geniş bağlantı:

Dar manada bağlantı kanuna göre (md. 3)

a- Bir kimsenin birden fazla suçtan sanık olması,

b- Bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunması halidir.

Geniş manada bağlantıdan, kanun 230 uncu maddesinde bahsetmiştir. Fakat tarifini yapmamıştır. İtalyan kanunundaki hükümlere bakarak (Ceppi 45) şu hallerde geniş manada irtibattan bahsedebiliriz.

a- Suçlar birden ziyade birleşmiş şahıslar tarafından aynı zamanda işlenmişse,

b- Suçlar birden fazla şahıslar tarafından birbiri aleyhine işlenmişse,

c- Suçlardan biri diğerini gizlemek, işlemek veya ondan fayda sağlamak için veya biri diğeri vesilesi ile işlenmişse, suçlardan birinin bir unsurunun veya cezasına tesir eden bir sebebin isbatı, diğerinin unsurunun veya cezasına tesir eden bir sebebin isbatına tesir ediyorsa irtibat hali düşünülebilir. Ve geniş manada irtibat hali de budur. (1)

İrtibat ister dar ister geniş manada kabul edilsin, görülmekte olan davamızın sıkıyönetim mahkemelerinde görülmekte olan davalarla hiç bir irtibatı yoktur.

(1) Prof. Nurullah Kunter. Ceza Muhakemesi Usulü 3. ası. s. 184-185

Esasen usul hükümlerinin gayesi bir davanın selamette her türlü şüpheden uzak bir şekilde yürütülmesi ve en iyi neticeye ulaşılmasını teminden ibarettir. Bu maksada uygun olarak davaların irtibat sebebiyle beraber görülmesi prensibi bazı faydalara istinaden kabul edilmiştir. (1)

Bu fayda, iki yerde muhakeme yapılmasının sür'at, isabet ve maliyet bakımından daha uygun olmaması halinde vardır. Demek ki, bir muhakemede gerçekleşmesi gereken üç prensip, isabet, sür'at ve maliyet sözkonusu ise davalar birleştirilmelidir. (2)

Sıkıyönetim ilânından çok evvel hazırlanan İşçi Partisi tüzük ve programı, İşçi Partisi Genel Kongresi ve bu kongrede alınan kararlar, Partinin bildirileri, hepsi hepsi görülmekte olan davaların hiç biri ile irtibatlı değildir. Esasen o davalarla birlikte bakılmadığına, bakılmasına imkân da olmadığına göre, davanın sıkıyönetim mahkemesinde bakılmasında usul hukukunun aradığı faydalardan hangisi mevcuttur? Tabii ki hiçbirisi. Davanın sıkıyönetim mahkemesinde bakılmasına imkân veren hukuki bir sebep olmadığı gibi görülmesini gerekli kılacak hiç bir hukuki fayda da mevcut değildir. Aksi mütalâa mevzuatı zorlamak ve usul hukukunun gayesi dışına çıkmak olacaktır. Zira usul hükümleri mahkemeleri keyfilikten vareste tutmak için vaz olunmuştur. (3). Kanun ve doktrinde bu kadar açık bir müesseseyi zorlayarak ahkâm çıkarmak, netice olarak keyfiliğe kaçmak olacaktır.

Temyiz Mahkemesinin muhtelif kararları da bu yöndedir.

Ancak bu arada üzerinde durulması gereken iki karar vardır:

- 1- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 27.9.1971 tarih ve 971/292 sayılı kararı,
- 2- Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 17.2.1971 tarihli, 1971/97 sayılı kararı.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu bahsi geçen kararına göre Askeri Yargının görevini tayin edecek nakan sıkıyönetim komutanıdır.

Mahkemenin görevi hususunda sıkıyönetim komutanı karar verecek ve hiçbir yargı mercii bu kararı denetliyecektir.

Bu karar:

- a- Yetki yönünden hukuki geçerlilik taşımaz. Ve yasal dayanağı yoktur.

Anayasamızın 142. maddesi askeri, adli ve idari yargı düzenleri arasındaki ceza ve hukuk davalarından doğan görev ihtilâflarının uyumsuzluk mahanesince çözülmesini öngörür ve geçici 7 inci maddesi ile yasama organına bir yıl içinde uyumsuzluk mahkemesi kanununda gerekli değişiklik yapılması emni vermiştir.

-) Prof. Faruk Erem: Ceza Usulü Hukuku, 1964, s. 116
-) Prof. Öztekin Tosun: Suç Muhakemesi Usulü. İst. 1971, s. 239
-) Prof. Faruk Erem: Ceza Usulü Hukuku,

Sadece hukuk ihtilâflarında uyumsuzluk mahkemesini görevli kılan 4788 sayılı kanun bu süre içinde değiştirilmediğinden iptali için 1963 yılı sonunda dava açılmıştır. Anayasa Mahkemesi ortada bir eksikliğin olduğunu tespit etmiş, ancak eksikliğin iptal ile giderilemeyeceğini, yasama organınca düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. (1). Bu düzenleme bugüne kadar yapılmamıştır.

Şu halde Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararı, "hiç bir kimse ve organ kaynağını Anayasadan almıyan bir devlet yetkisi kullanamaz." şeklindeki 4 üncü maddesi ve yukarıda işaret ettiğimiz 142 nci madde ışığında yetki yönünden hukuki geçerlilik taşınmaktadır.

Ayrıca Askeri Mahkemelerle umumi mahkemeler arasındaki görev ihtilâflarında Yargıtay Ceza Genel Kurulunu görevlendiren 14 Haziran 1930 tarih ve 1631 sayılı kanunun 282 nci maddesi 1961 Anayasasından sonra mevkii meriyyete vaz olunan 353 sayılı kanunun 259 uncu maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Şu halde kararın kanuni dayanağı da yoktur.

b- Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararı görev ayırımı ilkelerine aykırıdır.

Görevli yargı düzeninin tayini, davada taraf durumunda bulunan komutanlık tavsifine bağlanamaz. Zira tarafların hukuki tavsifinin esas alınamıyacağı, görev ayırımının en önde gelen ilkelerinden biridir. Kamu düzenini ilgilendiren ve Prof. Faruk Eren'in deyimi ile mahkemelerin meşruiyetinin baş şartı olan görev meselesi, tarafların tavsifine bırakılamaz. Tarafların yapabilecekleri tavsif ancak maddi tavsif olabilir. Mevcut olaylar birden fazla ise davacı taraf bunlardan istediğini yargı merci önüne götürür. Ancak olayı götüreceği yargı merciinin görevini davacı tayin edemez.

c- Karar yargı yetkisine müdahale neticesine müncer olur.

Mahkemelerin görevini tayin yargı yetkisinin bir kısmıdır. Görevli mahkemeyi tayin yetkisi idari bir makam olan sıkıyönetim komutanlığına tanındığından yargı yetkisinin göreve ait kısmının idari bir mercie üstelik davada taraf olan idari bir mercie devredilmesi neticesini doğurur ki bu durum, 7 nci maddesinde "yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" diyen Anayasaya aykırıdır.

Bir idari merci olan sıkıyönetim komutanlığının sıkıyönetim mahkemelerindeki fonksiyonu, sıkıyönetim ilânını gerektiren suçların ve sıkıyönetim sırasında kamu düzenini bozan fiillerin kovuşturulmasını sağlamak olmak gerekir. Komutanlık bu görevini askeri savcılar kanalı ile yürütür ve davalarda savcıların harekete geçmelerini ve kamu adına görev yapmalarını sağlayan bir mekanizmanın işleticisi olarak davanın taraflarının bir bölümünde yer alır. Komutanın itiraz, temyiz vs. davanın taraflarına has yetkilere sahip olması da bunu gösterir. Davada taraf olan idari merci mahkemenin görevini tayin edemez.

(1) Anayasa Mahkemesi Kararı, 63/39, 64/30 22.8.1964

d- Karar 1402 sayılı kanunun 13 üncü maddesine aykırıdır.

1402 sayılı kanunun 13 üncü maddesi askeri mahkemelerin görevini ve 15 inci maddede yazılı haller dışında istisnai olarak hangi davalarasıkiyönetim mahkemelerinin bakacağını tayin eden maddedir. Sıkıyönetim mahkemelerinin görevini tayin eden mezkûr kararda belirtildiği gibi, sıkıyönetim komutanlıklarına ait olsaydı, kanun vazîinin 1402 sayılı kanunun 13 üncü maddesini vaz etmesine lüzum kalmazdı.

e- Karar olayına münhasır olup bağlayıcı nitelikte değildir.

1613 sayılı kanunun 282 nci maddesinin mülga oluşu ve binnetice Yargıtay Ceza Kurul kararının uyumsuzluklar çözmeğe yetkili olmayışı bir yana, ayrıca mühim olan husus kararı veren Yargıtay Ceza Genel Kurulunun sadece adli yargı temsilcilerinden meydana gelmiş bir kurul olması ve kararlarının Askeri Yargıtayı bağlamamasıdır. Daha da mühimi, verilen karar tevhid-i içtihat kararı değildir. Bu bakımdan da bağlayıcı niteliği yoktur. Ayrıca Askeri Yargıtay kuruluş kanununun 16 ve 30 uncu maddeleri gereğince merciler arasındaki içtihat ayrılıklarını birleştirme işleni Askeri Yargıtay içtihadı birleştirme kuruluna aittir.

Netice olarak Yargıtay Ceza Genel Kurul kararı mahkemeyi bağlayıcı nitelikte değildir. Nitekin Askeri savcılık bu arada, davamızda da iddia makamı, 27. 12. 1971 tarihli oturumunda aynen:

"Görev mevzuunda Yargıtay Ceza Genel Kurulunun kararı hakkında diyeceğimiz yoktur. Bunun hukuka aykırılığına biz de iştirak ederiz. Bu kararda bahsi geçen komutanın yetki tayini hususu hukukla bağdaşamaz." demek suretiyle kararın hukuki nitelikten yoksun olduğu hususunu belirtmiştir.

2- Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 17.2.1971 tarih ve 971/97 esas, 1971/96 sayılı ekseriyet oyları ile alınmış kararı.

Mezkûr kararda netice olarak "...sıkıyönetim ilânını gerektiren suçla işliyenlerin eylemleri arasında (umumi ve manevi) irtibatın mevcut olduğunun kabulü gerekir..." denmektedir.

Bu karar da hukuka, usul kanununa ve doktrine tamamen aykırıdır. Ayrıca mahkemeleri bağlayıcı niteliği de yoktur.

a- Hukuk prensipleri bakımından:

Daireler Kurulu kararı, yani usul kanununun maddelerinin böylesine bir tefsir ve yoruma tabi tutulması "usulün kanuniliği" prensibine aykırıdır.

"Usulün Kanuniliği" prensibi hem hukukun değişmez bir kuralı hem de Anayasamızın koyduğu genel bir kaidedir. Bu kaidenin vaz'ının sebebi ise usulde keyfiliğe kaçılmasını önlemektir. Her yargıcın kendine göre bir usulü ve usul anlayışı olamaz. Bu yüzden usul kanunları lâfzıyla tatbik edilir.

Ceza usul kaidelerinin "kamu düzeni vafında" olduğu, bu vafından dolayı da mahkemelerin süjeleri ve hâkimler tarafından değiştirilemeyeceği, tefsire tabi tutulmayacağı hukukun genel prensiplerindendir.

Dairece kanunların tefsire tabi tutuluşu hukuk prensibine aykırıdır.

b- Daireler Kurulu kararında, doktrine vaki atıflar ve sonuçlar yanlış değerlendirmelerdir.

Daireler Kurulu kararında Prof. Faruk Erem'in kitabına atıf yapılıyor. Kısaca C.M.U. Hukukunun 113-115 inci sayfaları denerek, aslında 111-114 üncü sayfaların mücaddit bölümlerinden bazı cümleler alınarak doktrinde bu irtibat kavramının çok geniş bir mânada ele alındığı iddia ediliyor.

Oysa Prof. Faruk Erem'in kitabında bu konuda söylenen özet olarak: "Ümumiyetle irtibat hali, sanık ve fiil bakımından ikiye ayrılır. Birincide aynı sanığa birden ziyade suç isnat edilmiş, ikincide aynı fiilin birden fazla sanığı vardır. Fakat daha geniş bir tefrik irtibatın subjektif ve objektif olarak ayrılmasıdır. Aynı sanığın birden fazla suçla itham edilmesi hali subjektif irtibat halidir. Aynı suçta birden fazla kimse için sanık olması objektif irtibattır.

Sübjektif ve objektif bağlantı ayırımının neticesi olarak şu anlayış da ileri sürülmektedir. Bağlantı sübjektif olduğunda, birleştirme ihtiyarî ve takdirî olabilir. Objektif bağlantı denilen halde ise bağlantı değil ayrılmazlık vardır. Birleştirme mecburi olmalıdır." denmektedir.

Daireler Kurulunun atıf yaptığı ikinci eser Prof. Tahir Taner'in C.M.U. Hukuku eserinde (İstanbul 1955 tabı) bu konuda deniliyor ki: "C.M.U.K. irtibata geniş bir mana veriyor. 3 üncü maddesine göre (bir kimse bir kaç suçla maznun olur veya bir suçta her ne suretle olursa olsun bir kaç maznun bulunursa irtibat var sayılır.) Bu maddeye göre irtibat ya şahsi veya fiilidir." dedikten sonra fiili ve şahsi irtibatı anlatıyor. Ancak Daireler Kurulu kararında bahsi geçen manevi irtibat diye bir irtibat nevinden bahis etmiyor.

Şu durumda daireler kurulunun kararındaki "gerek Ord.Prof.Tahir Taner gerekse Prof.Dr.Faruk Erem irtibatın geniş bir kavram olduğunu eserlerinde belirtmişlerdir." şeklindeki beyanını değerlendirmek mümkündür.

Hocalarımız irtibat için "geniş bir kavramdır" sözünden sonra bu genişliğin vüsatını kanuna uygun olarak izah etmişlerdir. Ama hiç bir zaman olaylar arasında manevi irtibat başı gibi kanunda olmayan bir bağdan bahis etmemişlerdir.

c- Daireler Kurulu kararı bağlayıcı nitelikte değildir.

Yargıtay Kanunu gereğince ancak genel kurul kararları bağlayıcı nitelik taşır. Daireler Kurulu kararı hadisesine münhasır olup bağlayıcı nitelikte değildir. Nitekim sıkıyönetim savcı ve hakimleri de bu kararın geçerli olmadığı yolundaki iddialarına uygun beyanlarda bulunmuşlardır.

Netice olarak Mahkemeniz bu davaya bakımla görevli değildir. Görevsizlik kararı vererek dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerekir.

İKİNCİ

BÖLÜM

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAN TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

DAVANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

- ANAYASA, SİYASİ PARTİLER KANUNU VE CEZA
HUKUKU AÇISINDAN DAVANIN DURUMU :

İddianame ve mütalâa arasında yer yer çelişkiler bulunmakla beraber, her ikişinde de ısrarla, bir yandan TİP'in tüzel kişiliği suçlanmaya devam edilirken, bir yandan da tüzel kişiliğin organlarında görev almış gerçek kişiler (TİP Merkez Yürütme Kurulu üyeleri) suçlanmaktadır.

Tüzel kişilikle, organlarında görev alan gerçek kişilerin birlikte suçlanmasına hukuken imkân bulunup bulunmadığını incelemek bu sebeple zorunlu olmuştur.

Genel hukuk ilkeleri açısından, tüzel kişiler ayrı hukuk normlarına, gerçek kişiler ayrı hukuk normlarına bağlıdır. Zira genel hukuk ilkeleri açısından her iki kişiliği kapsayan hükümler getirmek bazı konularda imkânsızdır. Özellikle suç alanında gerçek kişilerin işlediği suçları tüzel kişilerin işlemesi imkânsız olduğu gibi, tüzel kişilerin işlediği suçları da gerçek kişilerin işlemesine maddeten imkân yoktur. Bu sebeple de gerçek kişilere özgü suçlar benzeyen tüzel kişi suçları için aynı müeyyideleri getirmek hukuken mümkün değildir.

Tüzel kişiler içinde Siyasi partilerin durumu daha da farklılık arzeder. Siyasi partiler de birer tüzel kişi olarak suç işleyebilir, ancak bu suçlar ve müeyyideleri ceza kanunlarında gösterilen suçlar ve cezaları değildir. Dolayısıyla yargılama usulünde de ayrı usuller getirilmesi zorunlu olmuştur.

Siyasi partilerin gerçek kişilerden bu farklı sebebiyle çalışma tarzını, yasak eylemlerini ve bunların tâbi olduğu müeyyideleri Siyasi Partiler Kanunu tayin etmiştir. 648 sayılı SPK'nun 83. maddeden 117. maddeye kadar olan kısmında parti yasaklamaları ve müeyyideleri düzenlenmiştir.

Bu kanun da Anayasa'nın 56 ve 57. maddelerindeki ilkelere uygun olmak zorundadır. Anayasanın 57. maddesinde Partilerin uyacakları esaslar genel olarak gösterilmiştir.

Siyasi partiler bu yukarıda sayılan hükümlerle bağlı olup, bunlardan sorumludur. Yoksa gerçek kişiler gibi Türk Ceza Kanunundaki hükümler ile sorumlu olmaları mümkün değildir. Bu sorumluluğun tesbiti ise münhasıran Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi dahilindedir.

Siyasi partilerin tüzel kişiliğini meydana getiren gerçek kişilerin bir parti faaliyetinden sorumlu olabilmeleri ise, ancak bu faaliyetin Anayasa Mahkemesince tesbiti ile söz konusu olabilir. Bu kadarla da kalmaz, bu gerçek kişilerin cezai sorumlulukları için ayrıca bu faaliyetin ceza kanunlarında gerçek kişiler için sayılmış suçlardan olması gerekir.

Şimdi burada Türkiye İşçi Partisinin, Anayasa Mahkemesinde kapatılması davasında yapılan tesbit nedir; ve bu tesbitin iddianamede ve son mütalâada iddia edilen suçlarla uzak yakın bir ilişkisi var mıdır? Bunu incelemek gerekmektedir.

22 "Türkiye İşçi Partisi, Anayasa'nın 57. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinin (Siyasi partilerin....faaliyetleri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği temel hükmüne uygun olmak zorundadır.), 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun dördüncü kısmında yer alan 89. maddesinin (Siyasi Partiler, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî kültür farklılıklarına yahut dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri süremezler. Siyasi partiler Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak veya geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemezler.) kurallarına aykırı davranmış bulunmaktadır. Bu ilkelere aykırı davranan bir partinin ise, Anayasa'nın 57. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin (bunlara uymayan partiler temelli kapatılır.) kuralı ile 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 111. maddesinin 2 sayılı bendinin, (Parti Genel Kongresince veya Merkez Karar Organı veya Merkez Yönetim Organınca....bu kanunun dördüncü kısmında yer alan maddelerin hükümlerine aykırı karar alınması ya da genelge veya bildiriler yayınlanması durumunda Anayasa Mahkemesince siyasi partinin kapatılmasına karar verileceğini) bildiren kuralı uyarınca temelli kapatılması gerektiğinden" (1) Türkiye İşçi Partisi kapatılmış ve TİP'in Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu karşısındaki durumu böylece tesbit edilmiştir.

Oysa bu davada ileri sürülen T.C.K. 141-1. maddesinin bu tesbitle uzak yakın bir ilişkisi yoktur.

T.C.K. 141-1. maddesinin unsurlarına benzer maddeler 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununda aranacak olursa bunların ancak 84, 91, 100, 101. maddeler olduğu görülecektir.

Oysa Anayasa Mahkemesi tesbiti yukarıda belirttiğimiz gibi 648 sayılı kanunun 89. maddesinden ibarettir. Bu durum karşısında mahkemenize açılan dava hukuki bakımdan mesnedi olmayan bir davadır.

Anayasa Mahkemesinin açık, kesin ve bağlayıcı hükmü karşısında artık Mahkemenizin TİP organlarını teşkil eden gerçek kişiler hakkında T.C.K. 141-1 ve 142-1 maddelerini tartışmasına veya bu yolda bir hüküm teşkiline hukuken imkân yoktur.

Ve bu konuda en doğru kararı davanın başında, daha sanıkların tutuklanması sırasında Hâkim Binbaşı Besin Doğulu tarafından verilmiştir.

"....isnat edilen mezkûr suçlar Partinin resmi organlarının üyeleri olmaları sıfatıyla Parti faaliyeti ile ilgili olup, Türkiye İşçi Partisinin kapatılmasını gerektirebilecek niteliktedir. Bu bakımdan siyasi partilere isnat edilen bu nev'i suçların gerçekten işlenmiş olup olmadığına karar vermek Anayasa'nın 57 nci ve 648 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 108/1 ve 111/2. maddeleri âmir hükmünce Anayasa Mahkemesinin görevi cümlesinden olduğundan adı geçen bu şahıslar hakkında mahkemeye ittihaiz olunan tutuklama kararına muhalif olduğunu arz ederim. 29.5.1971

İSPAT TEORİSİ

Savcının öne sürdüğü iddialarla ilgili diyerek ibraz ettiği delilleri incelemeyen önce delil müessesesinde ispat teorisi üzerinde hukuk açısından genel olarak durmak istiyoruz. Çünkü davamızda iddiamakamı sanıkları suçlamak isterken suç muhakemesi sisteminizin dışında sorumsuzca hareket etmektedir. Savcılık kanaatımızca çağdaş dünya görüşleri konusunda, teorik meselelerde, Atatürkçülük konusunda yetersiz kaldığı gibi delil müessesesi konusunda da yetersiz kalmakta, delil olamayacak şeylere dayanmakta ve çok zaman da hiç delil niteliğinde olmayan faraziyelere dayanarak, bu faraziyelerden hareketle müvekkillerimiz aleyhinde neticeler çıkarmaktadır.

Genel olarak ispat ve hüküm:

Bilindiği üzere suç muhakemesi, suçun işlenmesinden sonra yapılmaktadır. Muhakemenin temel ruhu bugün elimizde olan verilerden yararlanarak dünnü bilebilmek çalışmasıdır. Bu bakımdan muhakemeyi yapanların işi ile tarihçilerin işi birbirine benzer.(1). Her ikisi de geçmişte araştırmaktadırlar. Yani geçmişteki bir olayın var olup olmadığını öğrenmeye, gerçekliğini ortaya çıkarmaya çalışmaktadırlar.

Muhakemeyi yürüten hâkim bu araştırmalar sonunda bir hükme varır. Hakimin hükme varışı araştırdığı gerçeği sabit görmesi veya görmemesidir. Hâkim yönünden "sabit" görülen bir gerçek tarafların iddia ve savunmaları açısından, yani taraflar yönünden ispat edilmiş veya ispat edilmemiş demektir. Demek oluyor ki, taraflar açısından "ispat" hâkim bakımından "sabit görme" araştırılan gerçek açısından ise "subut" bulma (2) aynı kavramların değişik yönlerden ifade edilmesidir.

Hükme varmak bir şeyi sabit görmek için yapılan faaliyet bir mantık faaliyetidir. Hâkim gerçeği araştırırken mantık biliminin kanunlarına uygun hareket eder. Hüküm bir şüphe ile başlayan ve bu şüpheye dayanan bir ceza davasında, bu şüphenin izalesi, hiç değilse yakın derecesine götürülmesidir.(3) Yani hüküm muhakeme faaliyeti sonunda varılan sonucun, elde edilen "adli gerçeğin" gerçeğe uygunluğu veya yakınlaştırılmasıdır. Ancak hemen ifade edelim ki medeni muhakeme ile suç muhakemesindeki en büyük ayrılık, birincisinde şekli hakikat araştırılıp onunla iktifa edilirken, ikincisinde suç muhakemesinde mevcut şüphenin varlığını devam ettirmesi halinde ise araştırılan gerçek ispat edilmemiş sayılır. Bunun içindir ki, suç muhakemesinde "sanık şüpheden yararlanır" ilkesi kabul edilmiştir. Gerçekten de birkaç çeşit hakikat olmaz. Bir şeyin şüpheli olarak kabulü, reddi manasına alınmak gerekir. Bunun için de hukukta "Riyazi hakikat yoktur" sözüne itibar edilmemek gerekir.(4).

(1) TOSUN - Prof. Dr. Öztokin: Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri İst. 1971 Genel kısım S. 475

(2) KUNTER - Prof. Dr. Nurullah: Ceza Muhakemesi Hukuku İst. 1964 İkinci bası S. 401

(3) TANER - Prof. Dr. M. Tahir: Ceza Muhakemeleri Usulü, İst. 950. S. 156

(4) EREM - Prof. Dr. Faruk : Ceza Usulü Hukuku, Ank. 1964. S. 312

İfade edelim ki, bilimsel anlamda ispat ile adlî anlamda ispatın aynı olup olmadığı suç muhakemesi literatüründe tartışılmıştır! Bilimsel anlamda ispatın bir olayın gerçekliğini göstermek, adlî ispatın ise bir olayın gerçekliğine hâkimi inandırmak olduğu savunulmuştur (5).

Bu bakımdan adlî ispatla bilimsel ispatın aralarında hiç değilse bir nüans farkı olduğu düşünülmektedir. Bu farklılıktır ki, yazarlara "şüpheyi yakın derecesine götürmektir" şeklinde bir tanımlı kullandırmıştır (6). Ama her halde tekrar edelim ki, "Gerçek" ile "Adlî gerçek" ayrı şeyler olamazlar.

İspat vasıtaları - Deliller

Hâkin gerçeği araştırırken bir takım vasıtalarından yararlanır. Bu vasıtalar "ispat vasıtaları" demektedir. Hâkin gerçeğe götüren bu ispat vasıtalarına suç muhakemesinde "Delil" denilmektedir. Bunun için de suç muhakemesi literatüründe çokça "delil" deyimi "ispat vasıtası" deyimine karşılık olarak kullanılmaktadır.

Hâkim, önüne getirilen bir davada gerçeğin ne olduğunu araştırır. Bunu yaparken de, elinde mevcut olan ve müşahade edilebilen şeylerden yararlanır. "Gerçekten hâkim geçmişte ne olduğunu, nasıl olduğunu bilmeğe mecburdur. Bunun için elindeki inkân "Bugün"dür. Hâkim "Dün"ü "Bugün"e dayanarak öğrenecektir. "Bugün"den maksat, bugün mevcut olan ve müşahade edilebilen şeydir. İşte delil de budur. Ancak duyularınızla mevcudiyetini kabul ettiğiniz şeyler delil olabilir (7).

Hâkim elindeki delilleri bir projektör arkının ışığı gibi geçmişin karanlığının üzerine tutup, bu karanlığı aralayacak ve gizlenen gerçeği bulup ortaya çıkaracaktır. Elbette ki bu faaliyet sırasında, hataya düşmemek, doğru bir sonuca ulaşabilmek için, hâkim mantık kaideleriyle bağlı olarak hareket edecektir.

İspatın nisbiliği (Göreceliği)

Suç muhakemesinde bir davanın temelini şüphe teşkil eder. Hâkim elindeki delillerle geçmiş aydınlatıp bu şüpheyi yenmeye çalışacaktır. Muhakeme faaliyetinin sonunda karanlığın yerini aydınlık, şüphenin yerini ise "Bellilik" alır.

KUNTER:

"Bellilik (Cortezza, certitudo, yekin) mutlak değildir, nisbidir.

Buna tarihî bellilik veya pratik bellilik de denir. Bellilik, hakikat konusunda kanaatten başka birşey değildir.

Deliller hiçbir zaman muhakkaklığı yani mutlak belliliği göstermez. Delillerin gösterdiği ihtimaldir. Buna rağmen ihtimal belli dereceye gelince insan şüpheden kurtulur. Ve bir kanaata varır. İşte isbat hükmü için aranan bellilik budur" (8) demektedir.

(5) TOSUN - Prof. Dr. Öztekin : a.g.e. s. 476

(6) TANER - Prof. Dr. M. Tahir: a.g.e. s. 156

(7) KUNTER - a.g.e. s. 402

(8) KUNTER - a.g.e. s. 406

Hâkimin tesbit edeceği gerçek mutlak gerçek değildir, fakat mutlak gerçeğe en yakın olan, "Aksinin mümkün olmadığı kabul edilen, böylesine bir kanaati uyandıran "Adli gerçek"tir.

VİCDANİ DELİL SİSTEMİ :

Bu sistem tarihi oluşum yönünden kanuni delil sisteminden sonra gelen sistem olup hemen uygar ülkelerin tümünün kabul ettiği bir sistemdir. Bu sistemde deliller kanun koyucu tarafından tatat ve tahdit edilmiştir. Aksi-ne hakim delillerin takdirinde tamamen serbest bırakılmış bulunmaktadır. Bunun sebebi ise elbette delillerin değerinin önceden tesbit edilmesinin imkânsızlığı kadar, gerçeğin araştırılmasında hakimın muhtaç olduğu insiyatiftir.

Gerçekten, suç muhakemesinin maddi muhakemeden ayrıldığı en önemli nokta ikincisinde şekli gerçek aranırken birincisinde yani suç muhakemesinde maddi gerçeğin aranmasıdır. Bugün elinde mevcut olan müşahhas deliller ile dü-nü anlamaya çalışmak hakimın en büyük handikapıdır. Bu handikapın ortadan kal-dirılabilmesi için hakimın delilleri toplanada, ve toplanan delilleri takdir etmede her türlü dış etkenlerden arınmış olarak serbest bırakılması zorunlu-dur. Bunun için de kanunumuz hakimın delilleri duruşmada edineceği kanaata göre takdir edeceğini kabul etmiştir. Genellikle bir ceza davasının bir şüphe ile başladığı ve hüküm ise şüpheyi yakın derecesine götürmek, şüpheyi yenmek olduğu suç muhakemesi literatüründe söylenmektedir. Hakim muhakeme faaliyetin-de bu şüpheyi yenmedikçe hüküm veremez. Aksi halde şüphenin sanığı müstefit kılacağı muhakkaktır. Hakim şüpheyi yenmek için tam bir kanaata varabil-mek bunun için de elindeki her türlü dencyi kullanabilmek ihtiyacındadır. İş-te vicdani delil sisteminin varlık sebebi bu ihtiyaçtan doğmaktadır. Bunun için de bu sistemde hakim delil ve delillerin sınırlanması esaslarına yer ol-madığı kabul edilmektedir. Bunun sonucu olarak da hakimın delilleri serbestçe taktir edeceği ve hasıl olacak vicdani kanaatine göre karara varacağı ifade edilmektedir.

Ancak hakimın delilleri takdirde serbesti sahibi olması ve adalete giden yolun sübjektif bir durum olan vicdani kanaatten geçmesi demek asla ve asla vicdani delil sisteminin bir keyrilik sistemi ve düzensiz bir faaliyet anlamı taşıdığı demek değildir. Çünkü vicdani delil sisteminin bir sınırsızlık sistemi olduğunu kinse söyleyemez. Nitokim hakimlerin vicdani kanaatlerine gö-re hüküm vereceklerini düzenliyen Anayasamızın 132 nci maddesinin gerekçesinde Anayasa yapıcısı "Hakim hüküm verirken OBJEKTİF KAİDELER'den başka HUKUK PRENSİPLERİNİ de NAZARA ALACAKTIR VE DELİLLERİN TAKDİRİNDE VE BUNUN SONUNDA HÜKME VARILIŞINDA VİCDANİ KANAATİNE GÖRE HAREKET EDECEKTİR" demektedir. Esasen kanun koyucu ferdi kanaate karşı bir takım tedbirler almıştır. Karar yerine delillerin münakaşası esası bunun için konulmuştur. Yargıtay da bu noktada ısrarlı bir tutum içindedir. Mesela bir Ceza Genel Kurulu kararında "takdire esas olan hal ve sebeplerin hükümde gösterilmesi"nin icap edeceği açıkça ifa-de edilmiştir. Daha da ötesi hakimın takdirine bırakılmış olan hususların Yar-gıtay tarafından mütakabe edilmesidir. Yargıtay birçok içtihadında bir hususu

hakimin takdirine bırakılmış olmasının keyfiine terk edilmesi demek olmadığını açıkça karar altına almıştır. (Yargıtay I. CD. nin 14/4/1970 gün ve 902/1254 ve 25/4/1970 günlü 2688/1307 sayılı kararları). Demek ki hakimin hükme esas olan kanaati ferdi değil objektif karakterde olacaktır. Şu halde vicdani delil sistemi bir düzensizlik bir sınırsızlık bir sübjektiflik ve keyfilik sistemi değildir. Bu sistem belli sınırlar içinde objektif ve akli esaslara dayanan düzenli bir faaliyettir. Bu itibarla vicdani delil sisteminde sakim delil ve delillerin tahdidi esası yoktur, derken bunu mutlak bir sınırsızlık anlamında kabul etmek mümkün değildir. Aksini söylemek bizi bu sistemin bir başıboşluk ve keyfilik sistemi olduğunu kabule götürür ki tamamen gerçeklere ters düşmüş oluruz. Şu halde vicdani delil sisteminde bir yandan her şey ile ispat edilebilir, delillerin kuvveti ve değeri serbestçe hakim tarafından tespit ve tayin edilir, deliller kanun koyucu tarafından tadat ve tahdit edilmiştir. Bu sebeple de neyin delil neyin delil olmayacağına hakim karar verir derken bir temel şartı daima göz önünde tutmak zorundayız. O da, vicdani delil sisteminin sınırları içinde kalmak şartıdır. Daha başka bir söyleyişle, hakim vicdani delil sisteminde de gerek delilleri toplarken ve gerekse toplanmış delilleri takdir ederken, bir takım esaslara uymak, bir takım prensipleri çiğnememek zorundadır. Çünkü vicdani delil sistemi keyfilik sistemi değildir. Çünkü vicdani delil sistemi sınırsız değil tam tersine sınırlı bir sistemdir. Hakim de bu sınırlar içinde kalmaya mecburdur.

DELİLLERİN TARTIŞILMASI

MİT RAPORLARI

Her ne kadar, gerek iddianamede ve gerekse esas hakkındaki mütalâada, iddialara dayanak olarak gösterilmekte ise de, işbu dava hakkında askeri savcılığın düzenlediği deliller klasöründeki delillerden biri de MİT Raporlarıdır. Bundan dolayı, bu raporların bir delil niteliği taşıyıp taşımadığını araştırmak gerekir.

Milli İstihbarat Teşkilâtı'nın, 644 sayılı kanunun 3. maddesinde belirtilen görevleri arasında, milli güvenlikle ilgili haberleri toplamak, bunları resmi makamlara ulaştırmak veya gerektiğinde, toplanan bilgi ve belgeleri devlet çapında yorumlamak da vardır.

MİT Raporları, çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgi ve belgelerin, MİT'in görüşüne göre yapılan değerlendirme ve yorumunu dile getirir. Bu raporların delil olmadığı her türlü şüpheden uzaktır. Çünkü, MİT raporları, çeşitli kaynaklardan gelen bilgilerin bir derlemesini ve MİT mantığına göre olayların yorumunu kapsar. MİT raporlarının genel niteliği, bizzat teşkilât müsteşarı tarafından şu şekilde belirtilmektedir;

"nektubun fotokopisi, yapılan istihbarî çalışmalar noticesinde Teşkilâtınıza intikal etmiştir.

, 2. Malumları olduğu üzere, bu kabil çalışmalar muhtelif kaynaklar vasıtasıyla yürütülmekte ve derlenen bilgiler meyanında bazı koreler mektup ve benzeri belgeler de ele geçmektedir." (Ek 29, Başbakanlık MİT Müsteşarlığının 22.6.1971 günlü yazısı)

MİT'in dava ile ilgili faaliyeti, aslında rapor vermek değil de, topladığı ve suç unsuru var sandığı delilleri savcılığ aksettirmek olsa idi, bu fiile itiraz düşünülemezdi. Çünkü dava açıldığı takdirde, mahkeme bu delilleri değerlendirecek ve bir sonuca varacaktı. Oysa ki, raporlar bir delil olmayıp, toplanan haberlerin MİT tarafından derlenip değerlendirilmiş şeklidir. Bu raporlara, hakkında bilgi verilen kişilerin kaleme aldığı yazılardan, önemli görülen bazı cümle veya bölümler de aktarılmıştır. Bu açıdan bunların delil olarak kabulü, suç yargılanması hukuku ile bağdaşmaz. Gerçekten de bu görüş, Anayasa Mahkemesi tarafından da benimsenmiş ve yüksek mahkemenin 17-19.8.1971 gün ve 1971/41 esas, 1971/67 karar sayılı kararında "yasana dokunulmazlığının kaldırılmasına yol açan isnadın ciddi olmadığı konusunda, isabetli bir sonuca varmak için isnadın dayanaklarına kadar inmesi zorunluğu vardır, bu da tabiatı ile delillerin elden geçirilmesini gerektirecektir." şeklinde dile getirilmiştir. Görülüyor ki, MİT Raporlarının bir delil olmadığı, ancak raporda yer verilen bilgi ve suçlamalarla ilgili dayanakların yani doğrudan doğruya delillerin elden geçirilmesi gerektiğini yüksek mahkeme kabul etmiştir.

Anayasa Mahkemesi, gene aynı kararında, "başkaca inandırıcı ve pekiştirici kanıtlar bulunmadıkça yalnız gizli ajan raporlarının bir yurttaşa yapılan....çok ağır bir isnada...ciddilik kazandırabilmesi bir hukuk devletinde düşünülemez." demek suretiyle bu raporların delil niteliğinde olamayacağını açıkça belirtmiştir.

Esasen Mahkemeniz de, 8 Eylül 1972 tarihli oturumunda, mahkemenin ve askeri savcılığın MİT raporlarına iltifat etmediğini ve bu raporları bir delil olarak nazara almayacağını açıkladığından bu konu üzerinde fazlaca durmağa lüzum görmüyoruz. Ancak, şu noktayı da bu münasebetle belirtmeden geçemiyeceğiz.

MİT bir devlet teşkilâtıdır; ve bütün devlet kuruluşları gibi faaliyetlerinde, başta Anayasa olmak üzere, kanunlarla bağlıdır. MİT, Anayasanın ve kanunların yasaklarına riayet etmeğe mecburdur. Ancak, 1971 sıkıyönetim devresinde açılan davalarda, dava dosyalarına ibraz edilen MİT raporlarından, bu kuruluşun Anayasaya aykırı faaliyetlerde bulunduğu ve devamlı olarak kanundışına düştüğü, daha açık bir deryile, suç işlediği tesbit edilmiştir.

MİT Anayasanın şahıslara tanıdığı haberleşme hürriyetine riayet etmemekte, kişilerin özel mektuplarını açmakta, fotokopilerini almakta ve hiç fütur etmeden bu faaliyetin belgelerini mahkemelere ibraz etmektedir.

MİT, Anayasanın Türk vatandaşlarına tanıdığı konut dokunulmazlığına da aldırnamakta, evlere gizlice koyduğu teyplerle insanların hayatlarının en hususi yönlerini bile tesbit etmektedir. Telefonlar dinlenmekte, toplantılar gayrı kanuni izlenmekte ve bütün bunlarla kanunlar ihlâl edilmektedir.

Bu raporlar yüzünden bir çok kişiler işlerini, tahsillerini kaybetmişler devamlı takip altında bulundurularak huzursuz edilmişler ve özel hayatları alt üst edilmiştir. Bütün bunlara rağmen, şimdiye kadar bir tek görevlinin bu suçlar hakkında takibat açması şayana hayrettir.